

Socialt hållbarhetsboks slut 2023

Uppföljning av Gävle kommuns arbete utifrån det sociala hållbarhetsprogrammet 2019–2024

Sammanfattning

I Gävle kommun finns ett socialt hållbarhetsprogram för 2019–2024. Syftet med programmet är att sätta gemensam riktning för kommunens arbete för en hållbar framtid för de som bor och vistas i Gävle. Programmet består av fyra målområden: trygghet, jämställda och jämlika villkor, delaktighet och inflytande, samt icke-diskriminering.

Ramboll har genomfört ett socialt hållbarhetsbokslut för 2023

Varje år följs det sociala hållbarhetsprogrammet upp i ett bokslut. För 2023 har enheten för social hållbarhet i Gävle kommun gett Ramboll Management Consulting (Ramboll) i uppdrag att genomföra bokslutet. Syftet med bokslutet är att bidra med kunskap till förtroendevalda och tjänstepersoner om kommunens status och arbete under 2023 utifrån programmets olika delar. Bokslutet utgår från de fyra målområden som ingår i det sociala hållbarhetsprogrammet, med tillhörande program mål och kvantitativa indikatorer.

Fördjupade indikatorer ger ytterligare nyansering av läget

Detta bokslut innehåller uppdaterad statistik för de kvantitativa indikatorer som ingick i förra årets bokslut. Dessutom innefattar bokslutet flera fördjupade indikatorer. Syftet med dessa är att ge en ännu mer nyanserad bild av några delar i programmet, genom att synliggöra skillnader mellan olika grupper av invånare. De fördjupade indikatorerna inkluderar till exempel upplåtelseform utifrån geografi (stadsdelsområde), högsta avslutade utbildningsnivå utifrån kön och bakgrund, samt ställning på arbetsmarknaden utifrån kön, bakgrund och utbildningsnivå.

Ramboll drar tre slutsatser och lämnar fyra rekommendationer

Utifrån bokslutet drar Ramboll tre slutsatser: (1) Det sociala hållbarhetsprogrammet har haft högt ställda ambitioner, med utvecklingspotential kring implementeringen, (2) kommunens utvecklingsarbete kring statistik har stor potential framåt, samt (3) det behövs en aktualisering av prioriterade sociala utmaningar i Gävle. Vi lämnar även fyra rekommendationer för Gävle kommuns fortsatta arbete: (1) Säkerställ fortsatt prioritering av social hållbarhet, särskilt vid en sammanslagning av hållbarhetsprogrammen, (2) se över styrningen för arbetet med social hållbarhet och fokusera på att engagera alla berörda verksamheter, (3) utforma en arbetsprocess med uppföljning som en del av verksamheternas arbete och ansvar, samt (4) säkerställ att prioriteringar i ett eventuellt nytt socialt hållbarhetsprogram bygger på en aktuell analys om behov.

Innehåll

Socialt hållbarhetsbokslut 2023	1
Uppföljning av Gävle kommuns arbete utifrån det sociala hållbarhetsprogrammet 2019–2024	1
Sammanfattning.....	2
Ramboll har genomfört ett socialt hållbarhetsbokslut för 2023	2
Fördjupade indikatorer ger ytterligare nyansering av läget.....	2
Ramboll drar tre slutsatser och lämnar fyra rekommendationer	2
1. Inledning.....	5
Gävle kommun har ett socialt hållbarhetsprogram 2019–2024	5
Detta bokslut följer upp programmet med fokus på 2023	6
Denna rapport utgår från programmets fyra målområden	10
2. Målområde trygghet.....	11
Programmål: Gävle är en kommun fri från våld.....	11
Programmål: Alla i Gävle kommun har trygga boendemiljöer.....	16
Programmål: Barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor	22
3. Målområde jämställda och jämlika villkor	24
Programmål: Alla i Gävle kommun har jämställd och jämlik hälsa.....	24
Programmål: Alla i Gävle kommun ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden	27
Programmål: Gävle kommun skapar förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid för alla	41
4. Målområde delaktighet och inflytande.....	45
Programmål: Gävle kommun verkar för delaktighet och reellt inflytande.....	45
Programmål: Gävle är en tillgänglig kommun	49
Programmål: Gävle kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället	50

Programmål: Gävle kommunkoncerns verksamheter har god kunskap om och stärker respekten för nationella minoriteters rättigheter	51
5. Målområde icke-diskriminering.....	53
Programmål: Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat	53
Programmål: Gävle kommunkoncerns verksamheter har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt.....	54
6. Reflektioner om det sociala hållbarhetsprogrammet.....	57
Det finns flera utgångspunkter för lyckat förändringsarbete	57
Det är värdefullt med ett program, men syftet kan förtydligas	60
Programmet har inte fullt ut fungerat som ett styrdokument.....	61
I ett nytt program blir det viktigt att förtydliga och förankra	62
Samverkan och strukturerad uppföljning ses som centralt	63
7. Slutsatser och rekommendationer.....	65
Ramboll drar tre slutsatser.....	65
Vi lämnar även fyra rekommendationer	68
Bilaga 1 – Metodbeskrivningar	71
Bilaga 2 – Kompletterande figurer.....	75
Bilaga 3 – Kompletterande exempel	78

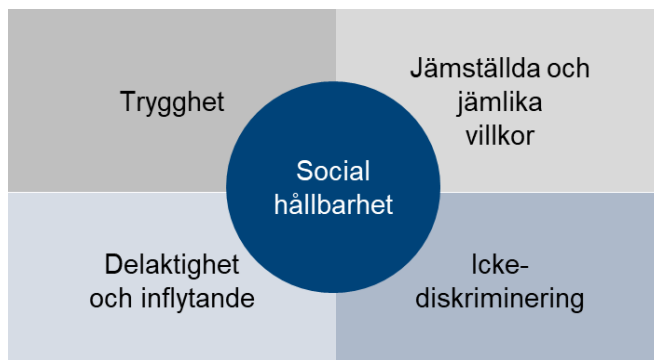
1. Inledning

Enheten för social hållbarhet i Gävle kommun har gett Ramboll Management Consulting (Ramboll) i uppdrag att genomföra ett socialt hållbarhetsboks slut för 2023. I detta kapitel redogör Ramboll för bakgrunden och syftet med bokslutet. Kapitlet innehåller även kortfattade beskrivningar av tillvägagångssätt och metoder, samt dispositionen för denna rapport.

Gävle kommun har ett socialt hållbarhetsprogram 2019–2024

Bokslutet utgår från Gävle kommuns sociala hållbarhetsprogram, som löper från 2019 till 2024.¹ Syftet med programmet är att sätta en gemensam riktning för kommunens arbete för en hållbar framtid för de som bor och vistas i Gävle. Programmet fungerar som ett styrdokument för kommunkoncernens arbete med social hållbarhet och vänder sig till både förtroendevalda och tjänstepersoner. Ett särskilt fokus i programmet ligger på barn och unga.²

Hållbarhetsprogrammet består av fyra målområden: trygghet, jämställda och jämlika villkor, delaktighet och inflytande, samt icke-diskriminering. Till varje målområde hör tre till fyra program mål, samt sammanlagt 68 delmål. Varje målområde har även flera tillhörande framgångsfaktorer, med exempel på åtgärder för att nå målen. För respektive målområde finns dessutom ett antal indikatorer, som underlag för att följa utvecklingen i förhållande till olika mål.³

¹ Ursprungligen löpte hållbarhetsprogrammet från 2019 till 2023. År 2023 förlängdes programmet för att även omfatta 2024.

² Gävle kommun. Styrning och stöd Gävle, Enheten för social hållbarhet. *Socialt hållbarhetsprogram 2019–2023. För Gävle kommunkoncern, civilsamhället och invånarna*. Diarienummer 17KS453.

³ Ibid.

Detta bokslut följer upp programmet med fokus på 2023

Varje år följs det sociala hållbarhetsprogrammet upp och redovisas för kommunfullmäktige. Detta bokslut fokuserar på år 2023. Syftet med bokslutet är att bidra med kunskap till förtroendevalda och tjänstepersoner om var Gävle kommun befinner sig, kopplat till programmets olika delar. Bokslutet omfattar ett urval av indikatorer och beskrivningar som illustrerar hur kommunen ligger till i förhållande till de fyra målområdena, tillsammans med några exempel på insatser som gjorts under året kopplat till respektive område. Med utgångspunkt från intervjuer med representanter från kommunens verksamheter omfattar också bokslutet reflektioner och rekommendationer inför kommunens fortsatta arbete. Bokslutet utgår från en kombination av olika datakällor, som presenteras nedan.

Kvantitativa indikatorer som ger en nulägesbild av Gävle kommun

Bokslutet innehåller ett urval av indikatorer från det sociala hållbarhetsprogrammet. Urvalet har gjorts i samråd med kommunens enhet för social hållbarhet samt utifrån vilka indikatorer som ingick i bokslutet för 2022. Ramboll har gått igenom samtliga indikatorer från bokslutet för 2022, undersökt om det finns nya data för dessa, samt – i de fall nya data finns – uppdaterat indikatorerna.⁴

För att bidra med ytterligare insikter om kommunens nuläge för social hållbarhet innefattar bokslutet dessutom flera fördjupade indikatorer. Dessa är inte hämtade från det sociala hållbarhetsprogrammet. I stället är de hämtade från kommunens pågående utvecklingsarbete kring statistik, bland annat i det digitala visualiseringsprogrammet Power BI. Några av de fördjupade indikatorerna finns även som indikatorer i hållbarhetsprogrammet, men där datan i Power BI möjliggör fler skärningar. Syftet med de fördjupade indikatorerna är att ge en ännu mer nyanserad bild av några delar i programmet, genom att synliggöra skillnader mellan olika grupper utifrån till exempel geografiskt område⁵ eller bakgrund. De fördjupade indikatorerna inkluderar till exempel upplåtelseform utifrån geografi (stadsdelsområde), valdeltagande utifrån geografi (valdistrikt), låg ekonomisk standard, högsta avslutade utbildningsnivå utifrån kön och

⁴ Indikatorerna från bokslutet för 2022 bygger på statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB) och Kolada. Se mer om detta i bokslutet för 2022.

⁵ Som geografiska områden används huvudsakligen Gävle kommuns stadsdelsområden. Dessa är på en mer detaljerad nivå än stadsdelarna. Exempel på stadsdelsområden är Andersberg 1, 2 och 3.

bakgrund, uppfyllda betygskriterier utifrån föräldrars utbildningsnivå och skola, samt ställning på arbetsmarknaden utifrån kön, bakgrund och utbildningsnivå.

Urvalet av fördjupade indikatorer har utgått från tillgången till relevanta indikatorer via Power BI. I nuläget finns endast statistik som rör några av de målområden och program mål som finns i hållbarhetsprogrammet. Arbetet med att sammanställa och visualisera statistik i Power BI är dock pågående, varför det successivt tillkommer ny statistik som kan användas framöver.

Indikatorerna visar förändring över tid, för Gävle respektive riket

I detta bokslut inkluderar statistiken för indikatorerna från hållbarhetsprogrammet åren 2015–2023. Detta är en utveckling jämfört med tidigare bokslut, som endast omfattade de senaste tre åren. I detta bokslut har Ramboll, i samråd med Gävle kommun, valt att inkludera statistik längre tillbaka i tiden för att tydligare synliggöra eventuella förändringar. Detta är viktigt inte minst eftersom arbetet med social hållbarhet ofta är komplext och det kan ta tid innan resultaten av genomförda insatser syns. Ytterligare motiv till att visa utvecklingen från 2015 är att det sociala hållbarhetsprogrammet utformades med utgångspunkt i statistik från 2015.⁶

För de fördjupade indikatorerna, som är hämtade från Power BI, synliggörs inte utveckling över tid utan statusen för ett visst år. Vid tidpunkten för datautdrag till bokslutet innehöll Power BI endast data för 2021, varför denna data ingår i bokslutet även om fokus i övrigt ligger på 2023. Syftet med detta är att ge en indikation på status i Gävle kommun, som med fördel kan vidareutvecklas och kompletteras framöver när mer data finns tillgänglig. Syftet är också att illustrera hur statistiken från Power BI kan användas för att visualisera och analysera läget i Gävle kommun utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv.

Statistiken för respektive indikator innefattar både Gävle kommun och övriga riket. Riket omfattar genomsnittet i Sverige, inklusive Gävle kommun. Syftet med detta är att möjliggöra jämförelser och sätta de olika siffrorna i perspektiv.⁷ Samtidigt är det viktigt att ha i åtanke att det kan finnas många anledningar till att statistiken för Gävle kommun respektive riket liknar varandra eller skiljer sig åt. Av statistiken går det inte att göra

⁶ Se bilaga 1 i Socialt hållbarhetsprogram 2019-2023

⁷ I vissa fall använder kommunen de så kallade R9-kommunerna som jämförelsepunkt i sitt eget arbete. Eftersom användningen av R9-kommunerna för jämförelser dock varierar inom kommunen, samt för att möjliggöra jämförelser med tidigare bokslut, ingår riket som jämförelsepunkt i denna rapport.

entydiga jämförelser mellan Gävle och det nationella genomsnittet; det saknas tillräcklig statistisk grund för att med säkerhet dra sådana slutsatser. Detta är särskilt tydligt när det gäller indikatorer där mätpunkter saknas för ett, eller flera, år. I dessa fall ökar svårigheten i att bedöma om en avvikelse är en faktisk avvikelse eller ett trendbrott ytterligare.

Statistiken är också uppdelad mellan kvinnor och män, för indikatorer där sådan data har funnits tillgänglig. För de indikatorer som utgår från SCB:s medborgarundersökning⁸ är det bra att känna till att statistiken baseras på enkätsvar från ett urval – om än representativt – av Gävles kommuninvånare. Medborgarundersökningen gjordes om 2021, vilket innebär att det inte går att jämföra siffrorna för 2022 med tidigare år.

De fördjupade indikatorer som ingår i bokslutet synliggör skillnader mellan invånargrupper utifrån till exempel kön, födelseland (i eller utanför Sverige), utbildningsnivå och geografi. På grund av bokslutets omfattning och tillgängliga data har det inte varit möjligt att dela upp statistiken för alla indikatorer på detta sätt. I läsningen av bokslutet är det därför viktigt att ha i åtanke att en del statistik är på en övergripande, aggregerad nivå för Gävle kommun. Även för dessa indikatorer kan det därmed finnas skillnader mellan olika grupper av invånare, som inte syns i figurerna.

Intervjuer för att identifiera lärdomar om hållbarhetsprogrammet

Som underlag till bokslutet har Ramboll även genomfört tre gruppintervjuer. Totalt har vi intervjuat 19 personer, som på olika sätt har berörts av eller haft insikt i hållbarhetsprogrammets områden. Syftet med intervjuerna har bland annat varit att gemensamt reflektera över de kvantitativa indikatorerna för att fördjupa förståelsen för utvecklingen. De tre intervjuerna har haft tre olika teman: boende, arbetsmarknad, samt barn och ungas uppväxtvillkor och berört alla fyra målområden. Urvalet av teman har gjorts i samråd mellan Ramboll och enheten för social hållbarhet, med utgångspunkt från i vilken data som funnits tillgänglig från Power BI och därmed varit intressant att reflektera kring i detta bokslut. Boende, arbetsmarknad, samt barn och ungas

⁸ SCB:s medborgarundersökning är en attitydundersökning på uppdrag av kommuner för att mäta invånarnas syn på sin kommun. Den undersöker områden som skola, omsorg, boende, trygghet, jämlikhet och förtroende. Genom ett slumpmässigt representativt urval av kommunens invånare redovisas resultaten i andelar (%) (sedan 2021) för olika svarsalternativ och jämförs även med andra kommuner och riket som helhet. Antalet personer i urvalet varierar beroende på kommunens storlek. <https://www.scb.se/contentassets/c3479a44b3524800bc636ea005b7bf33/allt-du-behover-veta-om-scb-s-medborgarundersokning-2023.pdf>

uppväxtvillkor har också valts som teman för att på ett eller annat sätt beröra hållbarhetsprogrammets samtliga fyra målområden.

Intervjuerna har också syftat till att identifiera lärdomar till nytta för kommunens fortsatta utvecklingsarbete. För att göra detta har Ramboll tagit avstamp i en sammanställning av viktiga förutsättningar för framgångsrikt förändringsarbete. Vi har sedan ställt frågor och, tillsammans med intervjupersonerna, resonerat kring hur programmet har fungerat och påverkat deras arbete. I detta har ingått att identifiera såväl framgångsfaktorer som utvecklingsmöjligheter för kommunens framtida arbete. I det sociala hållbarhetsboks slutet för 2022 syftade intervjuerna även till att samla exempel på arbete som genomförts i kommunen, vilket inte har varit fallet denna gång. Detta eftersom arbetet med förra årets bokslut visade att mycket av det arbete som genomförts har varit långsiktiga aktiviteter, som i flera fall sträcker sig över flera år. Det innebär att flera av de exempel som framkom i förra årets bokslut fortfarande är aktuella. Eftersom enheten för social hållbarhet dessutom har bidragit med exempel på aktiviteter under 2023 har vi gemensamt beslutat att det är mer värdeskapande att denna gång fokusera på intervjupersonernas synpunkter om indikatorer och det sociala hållbarhetsprogrammet, i stället för att samla ännu fler exempel på aktiviteter.

Ramboll har genomfört intervjuerna digitalt. En lista över vilka funktioner som har funnits representerade i intervjuerna finns i bilaga 1.

Exempel av genomfört arbete med koppling till programmet

Bokslutet innefattar även exempel på satsningar och aktiviteter som har skett i kommunen under 2023 med koppling till hållbarhetsprogrammet. Exempelen har valts och sammanställts av kommunens enhet för social hållbarhet. De exempel som lyfts i bokslutet är alltså att betrakta just som exempel; det är inte en uttömmande lista av det arbete som har skett i kommunen under 2023 med koppling till hållbarhetsprogrammet. Flera exempel finns att hitta i färgade rutor i själva bokslutet. Några återfinns av platsskäl i bilaga 3.

Denna rapport utgår från programmets fyra målområden

Efter detta inledande kapitel följer fyra kapitel med beskrivningar av Gävle kommuns arbete inom programmets fyra målområden. Kapitel två innehåller beskrivningar av de indikatorer som hör till målområde trygghet, medan kapitel tre fokuserar på målområde jämställda och jämlika villkor. Kapitel fyra handlar om målområde delaktighet och inflytande och kapitel fem rör målområde icke-diskriminering. I kapitel sex finns reflektioner om det sociala hållbarhetsprogrammet, med medskick för kommunens framtida arbete. Kapitel sju innehåller avslutningsvis Rambolls slutsatser och rekommendationer till Gävle kommun.

2. Målområde trygghet

Detta kapitel rör kommunens arbete inom målområdet trygghet. Kapitlet är strukturerat i avsnitt utifrån målområdets tre program mål: (1) Gävle är en kommun fri från våld, (2) alla i Gävle kommun har trygga boendemiljöer, samt (3) barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor. Kapitlet innehåller även färgade rutor, med exempel på arbete som har genomförts i Gävle kommun med koppling till trygghet.

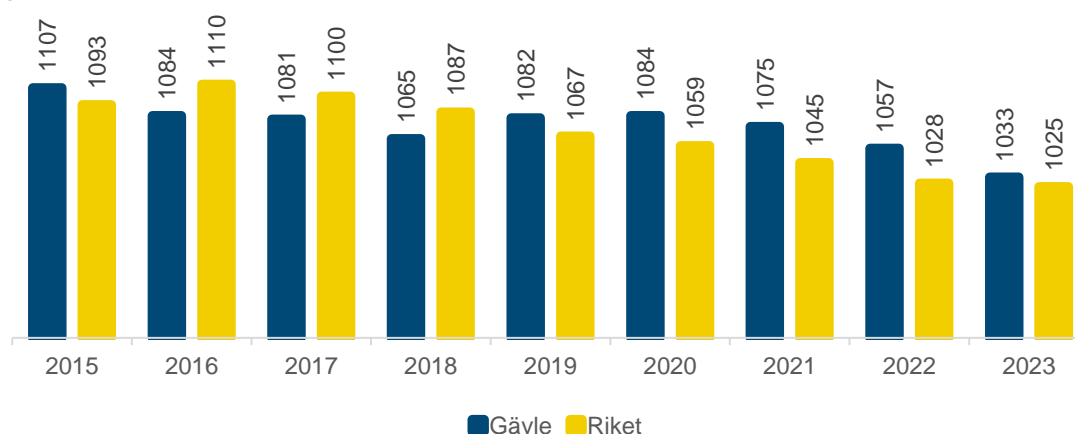
Program mål: Gävle är en kommun fri från våld

Det första program målet är att Gävle ska vara en kommun fri från våld. Till målet hör fyra indikatorer: antal anmälda våldsbrott, antal anmälda brott om grov kvinnofridskränkning, andel invånare som undviker att gå ut ensamma, samt andel invånare som har svårt att känna tillit till andra.

Antalet anmälda våldsbrott har minskat något, vilket kan ha flera orsaker

En indikator som underlag för våldsförebyggande arbete är antalet anmälda våldsbrott i kommunen. Begreppet våldsbrott innefattar flera typer av brott, däribland misshandel, försök till mord, våldtäkt, våld mot tjänsteman och rån. För att minska problem med bortfall, som ofta varierar i storlek från år till år i kommunstatistiken, beräknas ett treårsmedelvärde. Figuren nedan visar antal anmälda våldsbrott per 100 000 invånare.

Figur 1. Antal anmälda våldsbrott per 100 000 invånare (treårsmedelvärde)⁹

Källa: Kolada

⁹ I bokslutet för 2022 uppgavs felaktiga siffror för denna indikator. Siffrorna i detta bokslut är de riktiga.

Som figuren visar anmäldes i genomsnitt 1033 våldsbrott per 100 000 invånare i Gävle kommun under åren 2021, 2022 och 2023. Under denna period syns även en nedåtgående trend vad gäller antal anmälningar. Detta gäller i både Gävle och riket som helhet. Huruvida denna nedgång beror på att antalet våldsbrott faktiskt har minskat eller har andra orsaker, som att mörkertalet har ökat, är dock svårt att veta.

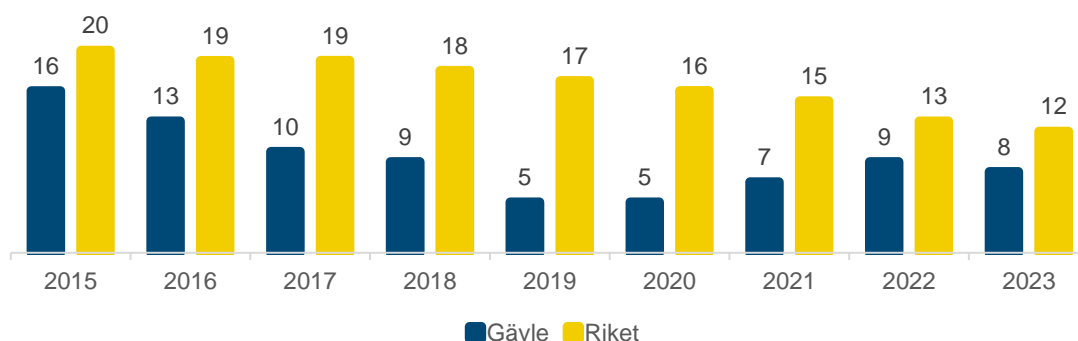
Under 2023 har Gävle kommun arbetat med *En vecka fri från våld*, en kampanj skapad av Unizon och MÄN. Kampanjen är nationell och genomförs på många olika platser i Sverige. Den sätter ljuset på det förbyggande arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.

Gävle kommun strävar efter att gävlebor ska ha förståelse för vad våld är, vilka kontaktvägar som finns för stöd och hjälp, samt vilket förebyggande arbete som pågår. Enheten för social hållbarhet samverkar med näringslivet kring *En vecka fri från våld*, för att tillsammans förmedla information genom material i butiker och sociala medier. På så sätt når kommunen och näringslivet gemensamt ut brett lokalt.

Antalet anmälda brott om kvinnofridskränkning har varierat över tid

En annan indikator rör genomsnittligt antal anmälda brott om grov kvinnofridskränkning. Dessa brott ingår även i den generella statistiken om anmälda våldsbrott ovan. Figuren nedan visar antal anmälda brott om grov kvinnofridskränkning per 100 000 invånare. Även här visar siffrorna ett medelvärde av antalet anmälningar de senaste tre åren, av samma anledning som ovan.

Figur 2. Antal anmälda brott om grov kvinnofridskränkning per 100 000 invånare (treårsmedelvärde)

Källa: Kolada

Som figuren visar har antalet anmälningar inom denna kategori av våldsbrott varierat över tid. Antalet har länge varit lägre i Gävle kommun än genomsnittet för övriga riket; siffran har ökat något i kommunen sedan 2020, men är fortfarande lägre än tidigare år. Riket som helhet har de senaste åren sett en stadigt nedåtgående trend av antalet anmäla brott om grov kvinnofridskränkning. Även Brottsförebyggande rådet (Brå) konstaterar att såväl anmälningar som uppkläring och fällande domar avseende grov kvinnofridskränkning har minskat under de senaste åren. Enligt Brå har detta flera orsaker, däribland förändringar i registreringen av brottsanmälningar, en generell minskning av uppkläring vad gäller brott mot person, samt högre krav på stödbevisning för fällande dom.¹⁰

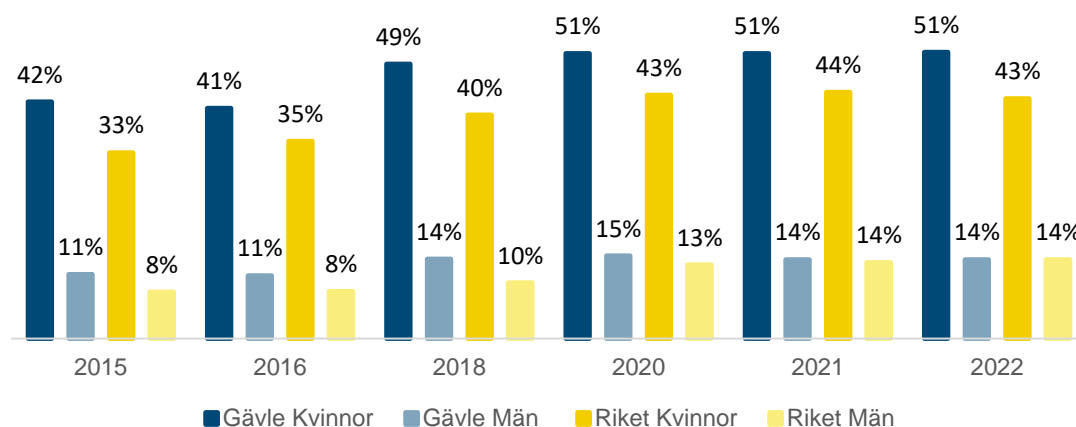
Våga bry dig är kommunens våldsförebyggande arbete i samverkan med det kommunala bostadsbolaget Gavlegårdarna, Polismyndigheten, Hyresgästföreningen och kvinnojouren Blålockan. Målet är att alla ska ha rätt till ett liv fritt från våld och att omgivningen ska våga bry sig för att främja trygghet och rädda liv. Under 2023 breddades arbetet till att inkludera alla platser där våld i nära relation förekommer, från att tidigare ha jobbat specifikt med Huskurage och hemmet.

Betydligt fler kvinnor än män har undvikit att gå ut ensamma

En annan indikator som underlag för kommunens våldsförebyggande och trygghetsskapande arbete är andelen invånare som uppger att de ofta eller ibland undviker att gå ut ensamma på grund av rädsla att utsättas för våldsbrott. På samma sätt som ovan redovisas här ett flerårsmedelvärde för att få ett tillräckligt dataunderlag. Perioden för medelvärdet är fyra år. Vid tidpunkten för arbetet med detta bokslut fanns ännu ingen ny statistik för 2023, varför figuren nedan illustrerar utvecklingen mellan 2015 och 2022.

¹⁰ Brå, Färre brott registreras som grov kvinnofridskränkning, [Färre brott registreras som grov kvinnofridskränkning - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](https://www.bra.se/nyheter/2023/04/11/farere-brott-registreras-som-grov-kvinnofridskrankning-brottsforebyggande-radet)

Figur 3. Andel (%) invånare som ofta eller ibland avstår från att gå ut ensamma på grund av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad

Källa: Hälsa på lika villkor (genomförs bland befolkningen 16 år och äldre på uppdrag av Folkhälsomyndigheten), via Kolada

De tre senaste åren har runt hälften av kvinnorna i Gävle kommun uppgett att de har avstått från att gå ut ensamma på grund av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad. Både i Gävle och nationellt har andelen kvinnor som undvikit att gå ut ensamma ökat sedan 2015. En betydligt lägre andel män än kvinnor uppger att de ibland eller ofta undviker att gå ut ensamma. Detta gäller i både Gävle kommun och genomsnittet för riket. År 2022 uppgav till exempel 51 procent av tillfrågade kvinnor i Gävle att de har avstått från att gå ut ensamma; motsvarande siffra för män i kommunen var 14 procent.

I intervjuerna som genomförts för detta bokslut framkommer att detta är en indikator som troligtvis gömmer stora skillnader mellan geografiska områden. Flera intervjupersoner lyfter också att statistiken speglar invånarnas *upplevelse* av trygghet – snarare än den reella risken för att bli utsatt för ett brott – samt att detta sannolikt påverkas av den generella samhällsutvecklingen, till exempel vad gäller antalet skjutningar i både Gävle och riket i stort. Samtidigt framhåller intervjupersonerna att det är ett stort problem att så många invånare – oavsett om deras upplevelse motsvarar den reella risken att bli utsatt för brott eller inte – uppger att de har avstått från att gå ut ensamma.

Under 2023 har en trygghetsvandring genomförts inom områdena Gävle strand, Nordost och Öster. Trygghetsvandringen genomfördes tillsammans med Polisen, Gavlegårdarna, Gavlefastigheter och civilsamhället. För att fånga upp ett ungdomsperspektiv genomfördes även fokusgrupper med ungdomar. Arbetet resulterade i Trygghetsplan SNÖ – Gävle strand, Nordost och Öster, som beskriver insatser på kort och lång sikt för att öka tryggheten i stadsdelarna.

Under året genomförde Drift och förvaltning, Livsmiljö Gävle åtgärder som ny belysning, slyröjning och beskärning av träd, vilket lyfts som åtgärder som kan göras inom närtid för att öka tryggheten. Gavlefastigheter och Gavlegårdarna genomförde även åtgärder på sina fastigheter som att laga trasig belysning och se över allmänna utrymmen.

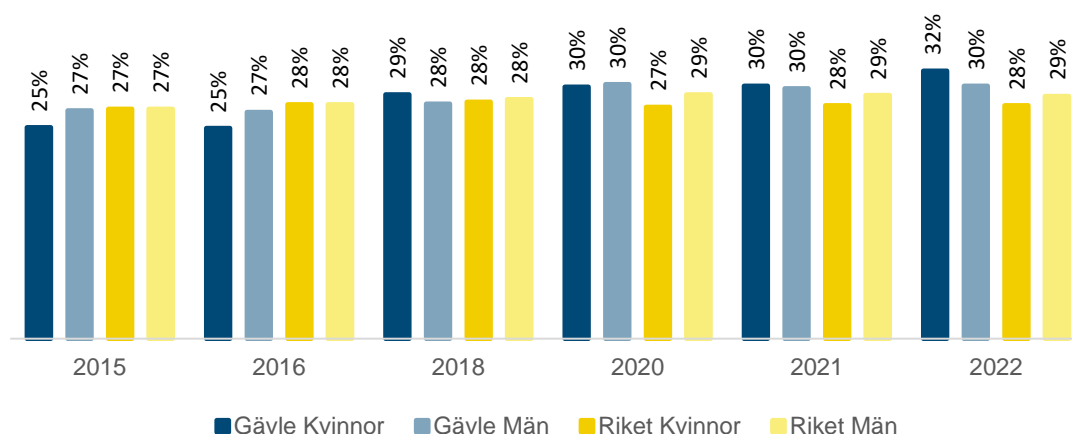
Mobil fritidsgård, som initierades 2022, har fortsatt genomförts i Andersberg under 2023. Detta är en insats för ökad trygghet och ett samarbete mellan det kommunkoncernövergripande projektet Stadsdelslyftet, Gavlefastigheter, Gavlegårdarna och Helges fritidsgård. Syftet med insatsen är att öka tryggheten i stadsdelen, genom att ungdomar tillsammans med fritidsledare genomför mindre trygghetsvandringar flera gånger i veckan i området. Under vandringarna rapporterar de bland annat in skadegörelse, samt finns till för att vägleda unga till fritidsgården för aktiviteter.

Mobil fritidsgård har varit uppskattat och mottagits positivt av både boende och verksamma i Andersberg, som har upplevt en ökad trygghet. Flera ungdomar, både tjejer och killar, har deltagit under året. Genom sin medverkan i vandringarna har de möjlighet att samla poäng som sedan kan omsättas i olika aktiviteter, som fotboll eller körlektioner.

En ungefär lika stor andel kvinnor som män saknar tillit till andra

En annan indikator är andelen invånare i kommunen som har svårt att känna tillit till andra. Även för denna indikator redovisas ett medelvärde för de fyra senaste åren. Figuren nedan visar andelen invånare mellan 16 och 84 år som har uppgett att de har svårt att känna tillit till andra.

Figur 4. Andel (%) invånare 16–84 år som har svårt att känna tillit till andra¹¹

Källa: Hälsa på lika villkor (HLV), Folkhälsomyndigheten

Trots att betydligt fler kvinnor än män har undvikit att gå ut ensamma, på grund av rädsla för att bli utsatt för våld eller ofredande, är andelen som saknar tillit till andra människor ungefär densamma för kvinnor och män. År 2022 uppgav nästan 32 procent av kvinnorna och 30 procent av männen i Gävle kommun att de saknade tillit till andra.

Mellan 2015 och 2022 har andelen som uppger att de har svårt att lita på andra ökat något i Gävle kommun. Det gäller både kvinnor och män. Under samma period har andelen i riket – för både män och kvinnor – varit i princip oförändrad.

Programmål: Alla i Gävle kommun har trygga boendemiljöer

Det andra programålet inom målområde trygghet är att alla i Gävle kommun ska ha trygga boendemiljöer. Även här finns fyra indikatorer: andel invånare som är trångbodda, antalet verkställda vräkningar/avhysningar, antal verkställda vräkningar/avhysningar som berör barn, samt upplåtelseform utifrån geografi.

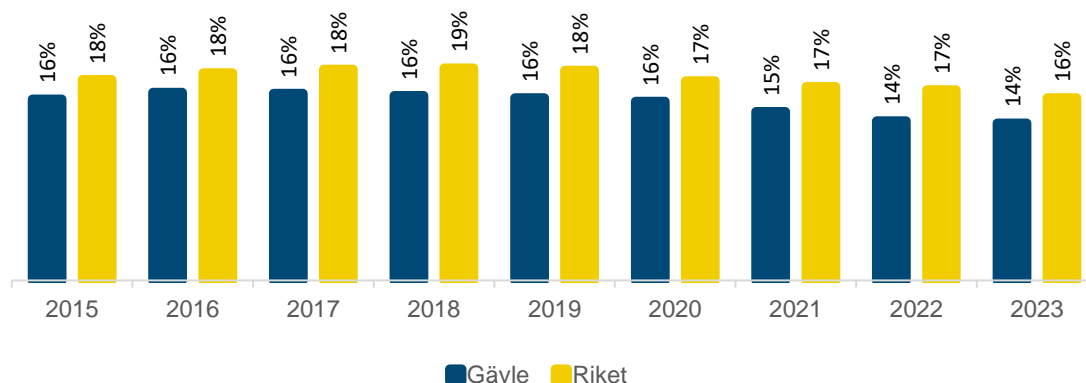
Färre har varit trångbodda i Gävle än genomsnittet för övriga riket

En indikator som rör trygga boendemiljöer är trångboddhet. Det finns olika definitioner av trångboddhet; i bokslutet används den så kallade norm 2 där hushåll räknas som

¹¹ Data i figuren baseras på en enkät som sedan 2016 genomförs vartannat år. På grund av pandemin gjordes en extra datainsamling 2021, vilket förklarar de inkluderade årtalen.

trångbodda om det bor fler än två personer per rum, exklusive kök, badrum och vardagsrum.¹² Figuren nedan visar utvecklingen i Gävle och riket.

Figur 5. Andel (%) invånare som är trångbodda i flerbostadshus (norm 2)

Källa: Kolada

Statistiken visar att en lägre andel invånare har varit trångbodda i Gävle kommun än rikssnittet under hela perioden 2015–2023. Trångboddheten i Gävle har dessutom minskat något under de senaste åren. Det är dock viktigt att notera att det finns flera sätt att mäta trångboddhet, samt att figuren ovan inte visar eventuella skillnader mellan andra grupper än kvinnor och män. Det kan finnas skillnader i trångboddhet mellan olika grupper utifrån till exempel ålder, geografiskt område eller hushållets sammansättning.¹³

I intervjuerna framkommer att trångboddhet på Gävle nivå är en indikator som döljer skillnader mellan olika stadsdelsområden. Vissa områden har enligt intervjupersonerna en hög andel trångbodda invånare, medan andra områden inte är trångbodda alls. Statistiken kan även gömma skillnader mellan olika grupper. Det kommunala bostadsbolaget Gavlegårdarna för till exempel egen statistik, som är uppdelad utifrån olika målgrupper. Denna statistik visar en lägre andel trångbodda invånare än figuren ovan, med undantag för en målgrupp: ensamstående föräldrar med barn.

¹² Trångboddhet definieras av olika normer enligt SCB. Norm 1 innebär fler än en person per rum i bostaden, medan norm 2 innebär två personer per sovrum, exklusive kök, badrum och vardagsrum. Norm 3 innebär en person eller två sammanboende vuxna per sovrum, exklusive kök, badrum och vardagsrum. Ensamboende räknas inte som trångbodda oavsett antal rum. Norm 2 används mer än norm 3 och enligt norm 3 räknas fler som trångbodda än i norm 2. Se SCB, *Företagsregistret*: <https://www.scb.se/vara-tjanster/bestall-data-och-statistik/foretagsregistret/>; Riksrevisionen, *Trångboddhet – konsekvenser för hälsa och skolresultat*: <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2019/trangboddhet--konsekvenser-for-halsa-och-skolresultat.html>; Riksdagen, *Stödsystemens påverkan på trångboddhet*: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/stods-systemens-paverkan-pa-trangboddhet_H8022688.

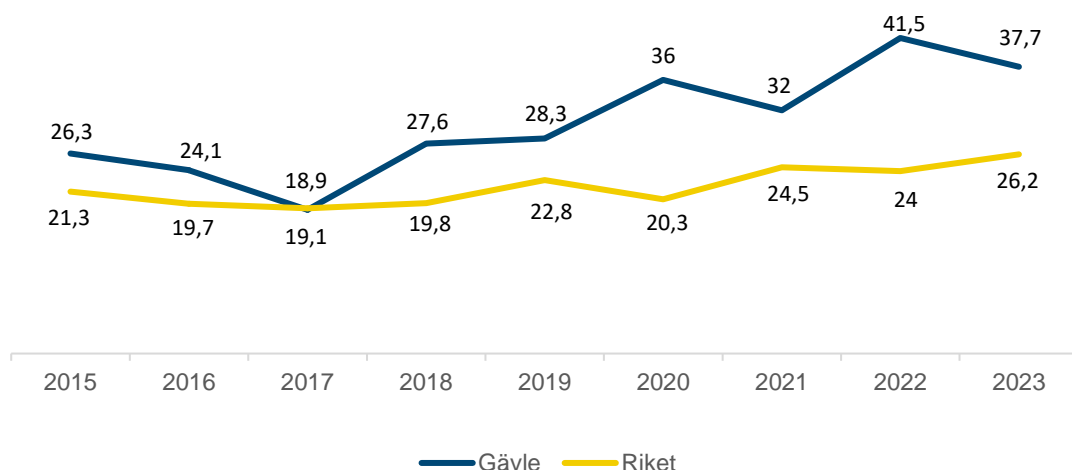
¹³ SCB. Stora skillnader mellan kommunerna i hur trångt vi bor. <https://www.scb.se/hitta-statistik/redaktionellt/stora-skillnader-mellan-kommunerna-i-hur-trangt-vi-bor/>

Några intervjupersoner framhåller också att trångboddhet inte nödvändigtvis är en träffsäker indikator för att synliggöra invånarnas boendeförhållanden och livsvillkor. Förutom att det finns flera sätt att mäta trångboddhet kan det ses som ett trubbigt mått, som inte synliggör viktiga bakomliggande orsaker till trångboddhet. Boverket bedriver ett pågående utvecklingsarbete för att bättre kunna ge kommuner underlag för att följa läget kring bostadsförsörjning och boendevillkor. Underlaget består av olika mått över antal hushåll som saknar en rimlig bostad utifrån en uppsättning av flera kriterier och normer som kan ge kommunen bättre vägledning än indikatorn trångboddhet.¹⁴

Det har skett ett aktivt arbete för att minska antalet verkställda vräkningar

Även antal vräkningar är en indikator för trygga boendemiljöer. Figuren nedan visar antal verkställda vräkningar/avhysningar per 100 000 invånare mellan 2015 och 2023, i Gävle kommun respektive riket.

Figur 6. Antal verkställda vräkningar/avhysningar, per 100 000 invånare

Källa: Kolada

Statistiken visar att antalet verkställda vräkningar/avhysningar i Gävle kommun minskade mellan 2015 och 2017, från 26,3 till 18,9 per 100 000 invånare. Därefter ökade antalet igen och nådde 41,5 vräkningar 2022. Mellan 2022 och 2023 minskade antalet något.

Även för denna indikator bidrar intervjuerna med tolkning och nyansering. Några intervjupersoner framhåller att statistiken över antal vräkningar visserligen synliggör utsatthet bland vissa invånare; däremot visar den inte hur många personer som riskerat

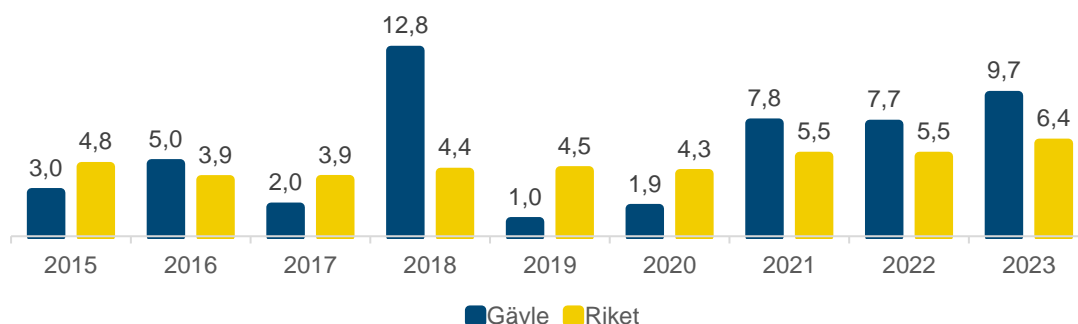
¹⁴ Boverket, Mått på bostadsbrist, [Mått på bostadsbrist - Planering för bostadsförsörjning - Boverket](#)

att vräkas men där vräkningen har kunnat avstyras. Enligt intervjupersonerna sker ett uppsökande och mycket aktivt arbete från kommunens sida för att hjälpa invånare att undvika vräkning.

Antalet verkställda vräkningar som berör barn har varierat över tid

En indikator både för trygga boendemiljöer och barn och ungas uppväxtvillkor är antalet vräkningar som berör barn. Figuren nedan visar antalet verkställda vräkningar/avhysningar som berör barn, per 100 000 invånare.¹⁵

Figur 7. Antal verkställda vräkningar/avhysningar som berör barn, per 100 000 invånare

Källa: Kolada

Statistiken visar att antalet vräkningar som berör barn i Gävle kommun har varierat mellan 2015 och 2023. Från 2015 har antalet ökat och detta följer en generell trend av ökande vräkningar – inte endast som berör barn – i Gävle kommun sedan 2017.

Siffrorna måste dock tolkas med försiktighet, eftersom underlaget är litet.¹⁶ I intervjuerna framhålls dessutom att statistiken innefattar barn med föräldrar som bor isär. Det innebär att ett barn kan ha en förälder med en trygg boendesituation, men ändå räknas in i statistiken om den andra föräldern har vräcks.

¹⁵ Antalet vräkningar som berör barn beräknas som *antal barn berörda av verkställda vräkningar/avhysningar dividerat med antal invånare totalt, multiplicerat med 100 000*. Detta innebär att om en familj med två barn blir vräckt bidrar familjen med två barn till statistiken. Med 'barn' räknas en individ under 18 år som bor tillsammans med föräldrar som är ensamstående eller sammanbor. Det inkluderar även barn som bor växelvis hos båda föräldrarna och umgängesbarn som bor hos en förälder minst 30 dagar per år. Statistiken över avhysningar som involverar barn registreras baserat på den exakta adressen där avhysningen äger rum baserat på data från Kronofogden och SCB.

¹⁶ Gävle kommun har ett invånarantal på 103 545 (mars 2023), vilket innebär att det endast blir mindre nedjusteringar av det verkliga antalet vräkningar i statistiken. 7,8 vräkningar som berör barn per 100 000 invånare är alltså 8 barn i Gävle kommun totalt.

Variationen av upplåtelseformer skiljer sig åt inom kommunen

Enligt programmet är en av intentionerna med detta program mål att sträva efter minskad boendesegregation.¹⁷ Boendesegregation innebär att grupper av individer med olika förutsättningar bor geografiskt åtskilda från varandra i exempelvis olika bostadsområden. Att invånare bor koncentrerat i ett bostadsområde tillsammans med andra personer med liknande bakgrund ses inte i sig som ett problem; problemet med segregation uppstår när människor får olika goda livschanser beroende på i vilket område de bor.¹⁸ För att förstå boendesegregation är det därför viktigt att även se till andra livsvillkor, som inkomstskillnader, arbetslöshetsstatistik och utbildningsnivå. Det kan även vara relevant att tala om inkomstsegregering mellan upplåtelseformer, där resurssvaga hushåll tenderar att bo i hyresrätter – framför allt inom allmännyttan – medan personer med höga inkomster tenderar att bo i bostadsrätter och egna hem. Detta medför att en segmenterad bostadsmarknad bidrar till socioekonomisk boendesegregation, på grund av en ojämn fördelning av inkomstgrupper över upplåtelseformerna.

Detta bokslut inkluderar därför en fördjupad indikator som rör upplåtelseformer. Syftet med denna indikator är att synliggöra fördelningen av andel hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter i olika stadsdelsområden. Figuren som visualiserar denna indikator är lång och återfinns för läsvänlighetens skull i bilaga 2.

Statistiken, som är från 2021, visar stora geografiska skillnader inom kommunen vad gäller vanligast förekommande upplåtelseform. I vissa stadsdelsområden, som Andersberg 2 och Sätra 3, fanns i princip endast hyresrätter. I andra områden, som Hille 1 och Valbo 3, var äganderätt vanligast. Andra områden hade en blandning av upplåtelseformer, med en nästan jämn fördelning mellan hyres-, bostads- och äganderätter. Det gällde till exempel Bomhus 2 och Stigslund-Strömsbo 1.

¹⁷ Se Gävle kommuns sociala hållbarhetsprogram 2019–2023, sida 15.

¹⁸ Boverket (2023), *Vad är boendesegregation?*, <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/boendesegregation/om-boendesegregation/>

Av intervjuerna framkommer att Gävle kommun har haft som ambition att arbeta för mer blandade upplåtelseformer. Några intervjupersoner menar att det har funnits beslut om att nå en större blandning i flera stadsdelsområden, men att detta är svårt att få till. Det handlar bland annat om att det har varit svårt att identifiera ekonomiska incitament för att arbeta med detta; att överbrygga fysiska barriärer i befintliga strukturer förutsätter planering och investeringar och är enligt intervjupersonerna svårt att hantera inom ramen för ekonomiska prioriteringar. Några personer menar att det därför behövs stora kommunala satsningar för att få områden med mer blandade upplåtelseformer. Flera lyfter även vikten av att identifiera fysiska gränser eller barriärer – som vägar eller järnvägsspår – som avgränsar olika områden, till exempel områden med hög andel hyresrätter från områden med hög andel bostadsrätter. Genom att överbrygga fysiska barriärer kan kommunen, enligt intervjupersonerna, underlätta förflyttning mellan områden och öka känslan av att hyresrätter och bostadsrätter finns i nära anslutning till varandra.

I november 2023 tillgängliggjordes den första officiella versionen av Power BI med fokus på social hållbarhet för hela Gävle kommuns organisation. Statistiken kommer från olika datakällor men samlas på ett ställe, utvecklas utifrån mål i det sociala hållbarhetsprogrammet, samt genomsyras av jämlikhet (tillgängliga diskrimineringsgrunder, socioekonomi och geografi). För 2023 tillgängliggjordes utvecklade indikatorer för programålet *Alla i Gävle kommun har trygga boendemiljöer*, där även demografiska och socioekonomiska faktorer finns med. Boendemiljöer berör även flera andra program mål och uppdrag, däribland barn och ungas uppväxtvillkor, jämlik hälsa, samt tillgänglighet utifrån både ålder och funktionsförmåga.

Utifrån att statistiken tillgängliggjordes påbörjades en dialog med Planenheten på Livsmiljö, för att förstå hur statistiken kan användas vid detaljplanering. Dialogen resulterade under 2024 i ett samarbete mellan enheten för social hållbarhet, Planenheten och Övergripande planering.

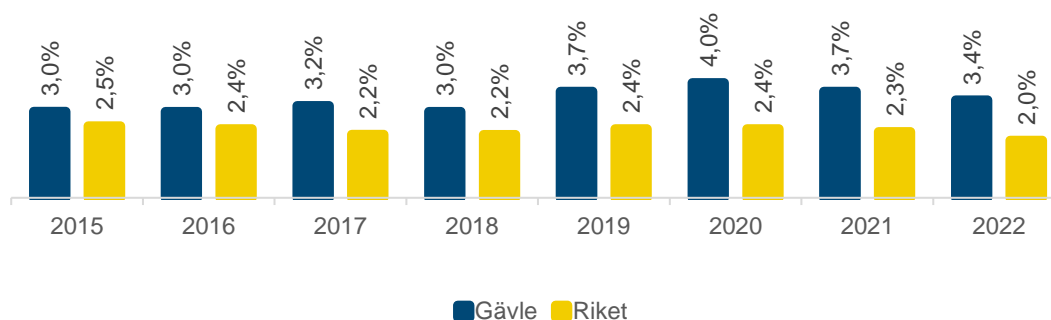
Programmål: Barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor

Det tredje och sista programmålet för målområde trygghet är att barn och unga i Gävle kommun ska ha trygga uppväxtvillkor. Till detta programmål finns två indikatorer: andel barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd och förskolepedagogers utbildningsnivå.

Det syns ingen tydlig trend kring andelen barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd

En indikator för barn och ungas trygga uppväxtvillkor är andelen barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd. Med barn avses här personer under 18 år. Långvarigt ekonomiskt bistånd innebär att familjen har mottagit bistånd under 10–12 månader av året. Figuren nedan visar utvecklingen i Gävle kommun och riket under 2015–2022. För 2023 saknas ännu siffror.

Figur 8. Andel (%) barn i befolkningen som ingår i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd

Källa: Kolada

Vad gäller utveckling över tid syns ingen tydlig trend mellan 2015 och 2022, varken i Gävle eller riket i stort. I Gävle ökade andelen barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd under coronapandemin, men sedan dess har andelen återigen minskat något. År 2022 var andelen barn i ekonomisk utsatthet i Gävle till exempel 3,4 procent, jämfört med 4 procent år 2020.

Under 2023 genomförde enheten för social hållbarhet flera utbildningsinsatser om barns rättigheter bland några av kommunens verksamheter. Syftet med utbildningen var att ge en introduktion till FN:s konvention om barns rättigheter, som blev svensk lag år 2020. Målet var att deltagarna efter utbildningstillfället skulle ha grundläggande kunskaper om konventionen, dess innehåll och hur den kan omsättas i praktiken. Utbildningen berörde även hur Gävle kommun arbetar utifrån barnkonventionen och hur det går att arbeta vidare kopplat till arbetsplatsen eller inom olika verksamhetsområden.

Pedagogers utbildningsnivå varierar mellan förskolor

En fördjupad indikator för detta program mål rör förskolan. Forskning visar att barns utveckling påverkas av förutsättningar tidigt i åldern.¹⁹ Det finns övertygande bevis i forskning om att en bra kvalitet på förskolan har långsiktiga positiva effekter på barns lärande och utveckling och att dessa effekter tenderar att vara stabila under lång tid. Den enskilt viktigaste kvalitetsaspekten är de pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn.²⁰

Detta bokslut inkluderar en fördjupad indikator om förskolepedagogernas utbildningsnivå. Statistik från Skolverket för Gävle kommun visar att genomsnittet för andelen av heltidstjänster med förskollärarexamen var strax över 50 procent 2023. Även här fanns stora skillnader mellan skolor; den högsta andelen uppgick till nästan 77 procent medan de lägsta låg runt 20–30 procent. Här fanns även en viss skillnad mellan privata och offentliga förskolor. Offentliga förskolor hade ett medelvärde om cirka 52 procent av heltidstjänster med förskollärarexamen, medan privata hade ett medelvärde om cirka 41 procent.

¹⁹ Molander, P (2022) *The Origins of Inequality, Mechanisms, Models, Policy*, Springer.

²⁰ Persson, S. (2012) *Barns hälsa, utveckling och lärande. Underlagsrapport till Kommissionen för ett socialt hållbart och Malmö*. Lindgren, A-L., Pramling, N., Sälsjö, R. (2017) *Förskolan och barns utveckling : grundbok för förskollärare*.

3. Målområde jämställda och jämlika villkor

Det här kapitlet rör kommunens arbete inom målområdet jämställda och jämlika villkor. Liksom kapitel två är detta kapitel uppdelat i avsnitt utifrån målområdets tre program mål: (1) Alla i Gävle har jämställd och jämlik hälsa, (2) alla i Gävle kommun ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden, samt (3) Gävle kommun skapar förutsättningar för en meningsfull fritid för alla. Även detta kapitel innehåller färgade rutor, med exempel på genomfört arbete som rör detta målområde.

Program mål: Alla i Gävle kommun har jämställd och jämlik hälsa

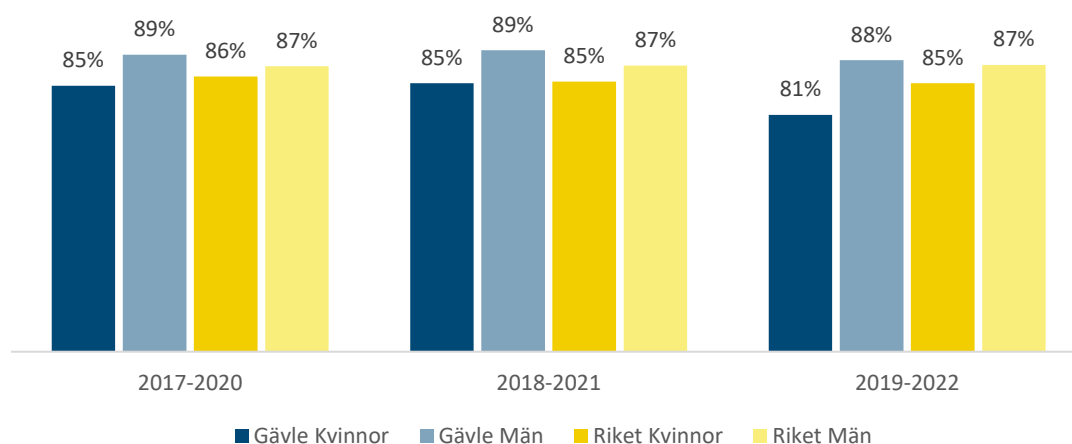
Det första program målet inom målområdet jämställda och jämlika villkor handlar om hälsa. Till program målet hör två indikatorer: andel invånare med gott psykiskt välbefinnande och antal ohälsodagar.

Invånarnas psykiska hälsa är generellt god

En indikator för hälsa bland kommunens invånare rör psykiskt välbefinnande. Figuren nedan visar hur stor andel av tillfrågade invånare mellan 16 och 84 år som har uppgett att deras psykiska välbefinnande är gott.

Figuren nedan visar hur stor andel av tillfrågade invånare mellan 16 och 84 år som har uppgett att deras psykiska välbefinnande är gott. Statistiken bygger på Folkhälsomyndighetens enkätundersökning Hälsa på lika villkor och visar ett fyraårsmedelvärde. Figuren visar utvecklingen i Gävle kommun och riket, uppdelat utifrån kön. För 2023 saknas ännu data.

Figur 9. Andel (%) invånare 16–84 år med gott psykiskt välbefinnande, fyraårsmedelvärde

Källa: Kolada

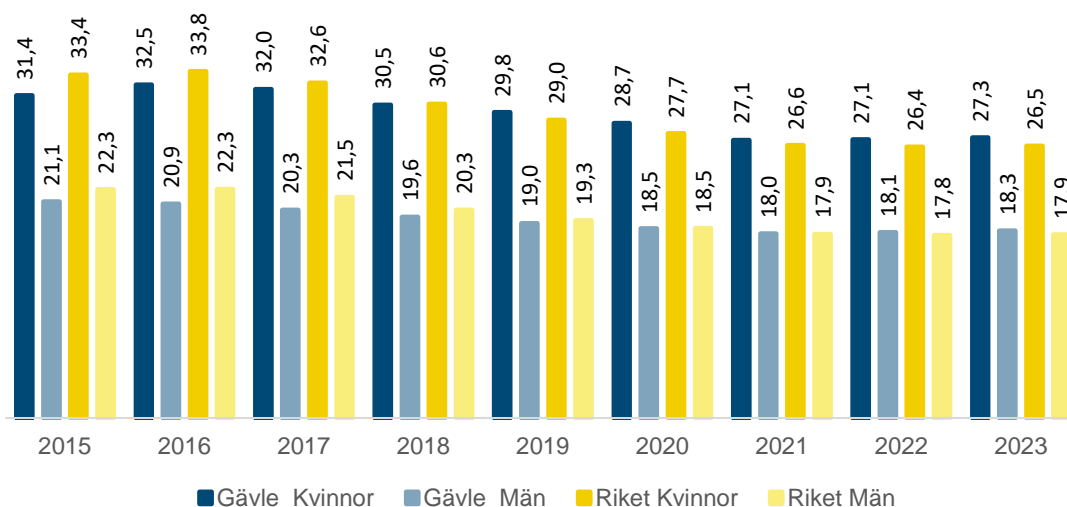
Mellan 2017 och 2021 skedde inga förändringar. Då skattade 85 procent av kvinnorna och 89 procent av männen sin hälsa som god. Andelen män som skattade sitt psykiska välbefinnande som gott var något högre, fyra procentenheter, än andelen kvinnor.

Antalet ohälsodagar har varit fler för kvinnor än män

En annan indikator är antalet ohälsodagar, det vill säga antalet utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning eller annan typ av sjukersättning från socialförsäkringen.²¹ Figuren nedan visar utvecklingen av antal ohälsodagar i Gävle kommun och riket, uppdelat utifrån kön, under 2015–2023.

²¹ Ohälsotal är ett mått på utbetalda dagar med sjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning. Med utbetalda dagar avses heldagar, vilket innebär att partiella dagar summeras upp till hela dagar. Antalet dagar sätts sedan i relation till befolkningen i åldern 16–64 år vid årsskiftet. Ohälsotalet innehåller inte dagar med sjuklön från arbetsgivare. Se: <https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/utredningar-statistik-och-fakta/statistik/befolkning/ohalsotal/ohalsotal-rapport-2021.pdf>

Figur 10. Antal ohälsodagar

Källa: Försäkringskassan

Som figuren visar har antalet ohälsodagar under flera år varit högre bland kvinnor än män, såväl i Gävle kommun som riket. År 2023 hade kvinnor i Gävle i snitt 27,3 ohälsodagar, jämfört med 18,3 för män. Mellan 2015 och 2023 syns en svag nedåtgående trend för kvinnor. I genomsnitt har antalet ohälsodagar för kvinnor i Gävle kommun minskat med 4,1 dagar under perioden.

Gävle kommun arbetar med att utveckla åtgärder för att minska hälsoskillnader utifrån socioekonomiska faktorer och bland särskilt utsatta grupper. För andra sommaren i rad satsades det under 2023 på simskola för vuxna kvinnor inom ramen för Stadsdelslyftet i Andersberg. Satsningen tog sin utgångspunkt i intervjuer med boende och verksamma i stadsdelen, då en kvinnoförening bland annat lyfte att "för att känna sig trygg så behöver man kunna simma och cykla".

De flesta deltagarna hade aldrig gått i simskola tidigare och flera hade aldrig badat. Utöver bättre simkunskaper fick kvinnorna en ökad känsla av säkerhet och trygghet i vattnet. De upplevde även satsningen som hälsofrämjande, bland annat för ryggsmärtor och genom att de fick tid för sig själva. Genom satsningen framkom också ett behov av simundervisning för tonåringar, som är för gamla för barnsimskolan och för unga för vuxensimskolan. För tonåringar som inte kan simma kan det bli svårt att klara idrotten i skolan, då det krävs att eleverna kan simma 200 meter i årskurs sex.

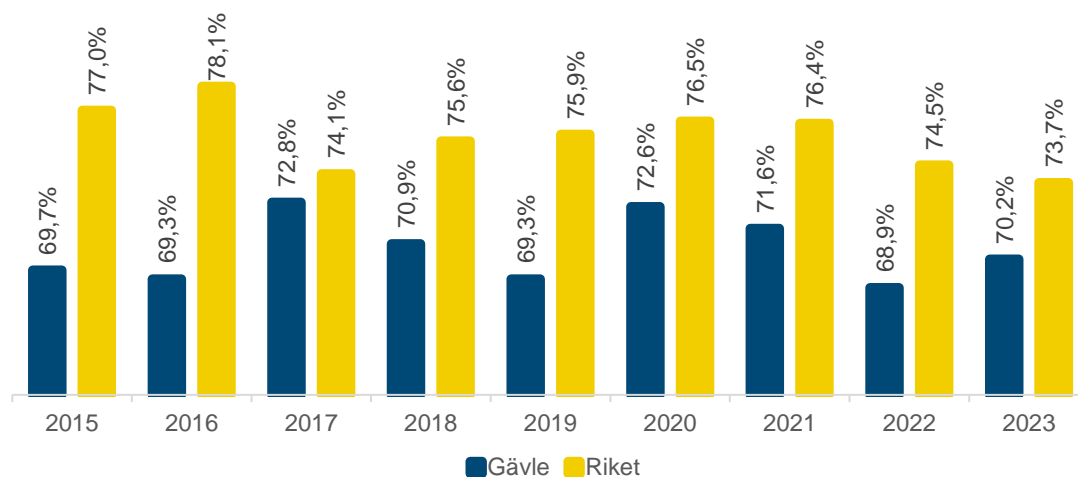
Programmål: Alla i Gävle kommun ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden

Det andra programmålet är att alla i Gävle ska ha förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden. Här finns nio indikatorer: andel elever i årskurs nio som har uppnått betygskriterierna i samtliga ämnen, andel elever som har uppnått betygskriterierna utifrån skola och föräldrars utbildningsnivå, högsta avslutade utbildningsnivå, högsta avslutade utbildningsnivå utifrån födelse-region, föräldrars utbildningsnivå utifrån geografi, andel gymnasieelever som tagit examen inom fyra år, andel invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar, arbetsmarknadsställning, samt låg ekonomisk standard. Dessutom har en indikator för gymnasiebehörighet tillkommit efter intervjuerna, utifrån reflektioner som framkom då.

70 procent av eleverna i årskurs nio har nått betygskriterier i alla ämnen

En indikator som rör utbildning är andelen elever i årskurs nio som har uppfyllt betygskriterierna i samtliga ämnen. Figuren nedan visar hur stor andel elever som har uppfyllt betygskriterierna i alla ämnen, för Gävle kommun och riket, för 2015–2023.

Figur 11. Andel (%) elever i årskurs 9 som har uppfyllt betygskriterierna i alla ämnen

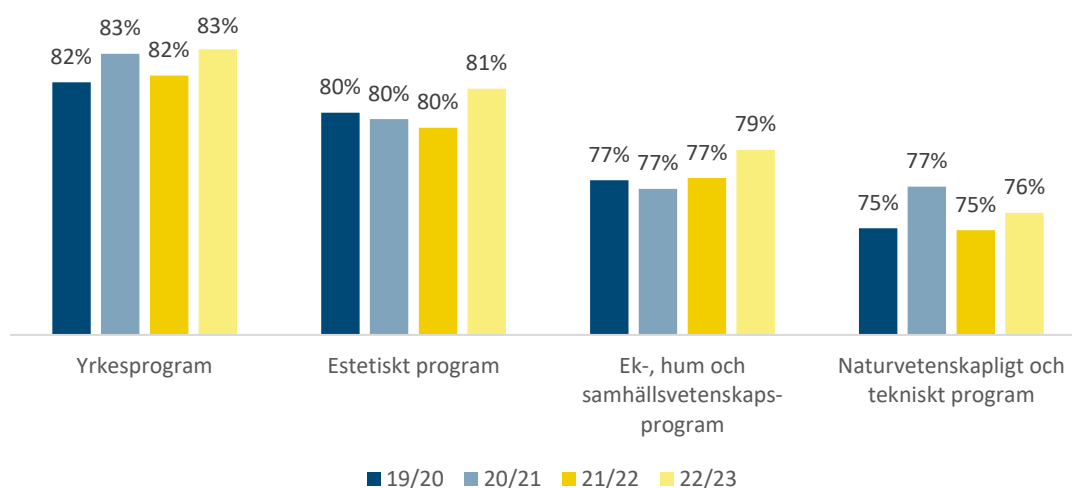
Källa: Kolada

2023 klarade drygt 70 procent av eleverna i Gävle kommun och nästan 74 procent av alla elever i Sverige kraven. Andelen elever som når upp till betygskriterierna är lägre i Gävle än i övriga landet under hela perioden 2015–2023. I intervjuerna framkommer att statistiken är välkänd och att kommunen har analyserat orsaken till skillnaderna mellan

Gävle och riket. Genom Utbildning Gävle har kommunen drivit en satsning för att så många elever som möjligt ska nå behörighet till gymnasiet, med ett särskilt fokus på yrkesprogram. För att uppnå behörighet har en del elever fått anpassad skolgång – i kombination med andra stödinsatser – där fokus har legat på att nå behörighet i åtta ämnen. Detta för att stärka förutsättningarna för eleverna att orka skoldagen och klara sin skolgång. Samtidigt som anpassningarna har hjälpt elever att nå behörighet har det fått en negativ påverkan på andelen elever som uppfyller betygskriterier i alla ämnen. Enligt en intervjuperson ska Utbildning Gävle därför framöver prioritera att öka andelen elever som uppfyller betygskriterierna.

Enligt intervjupersonerna har kommunens satsning på att få elever att nå behörighet gett resultat. Som ett komplement till indikatorn om andel elever som uppfyllt betygskriterierna finns därför nedan en figur som visar andelen elever som har uppnått behörighet till gymnasiet vid terminsslut. Statistiken är uppdelad utifrån läsår och gymnasieprogram.

Figur 12. Andel (%) elever i årskurs 9 som har uppnått behörighet till gymnasiet vid terminsslut

Källa: Skolverket

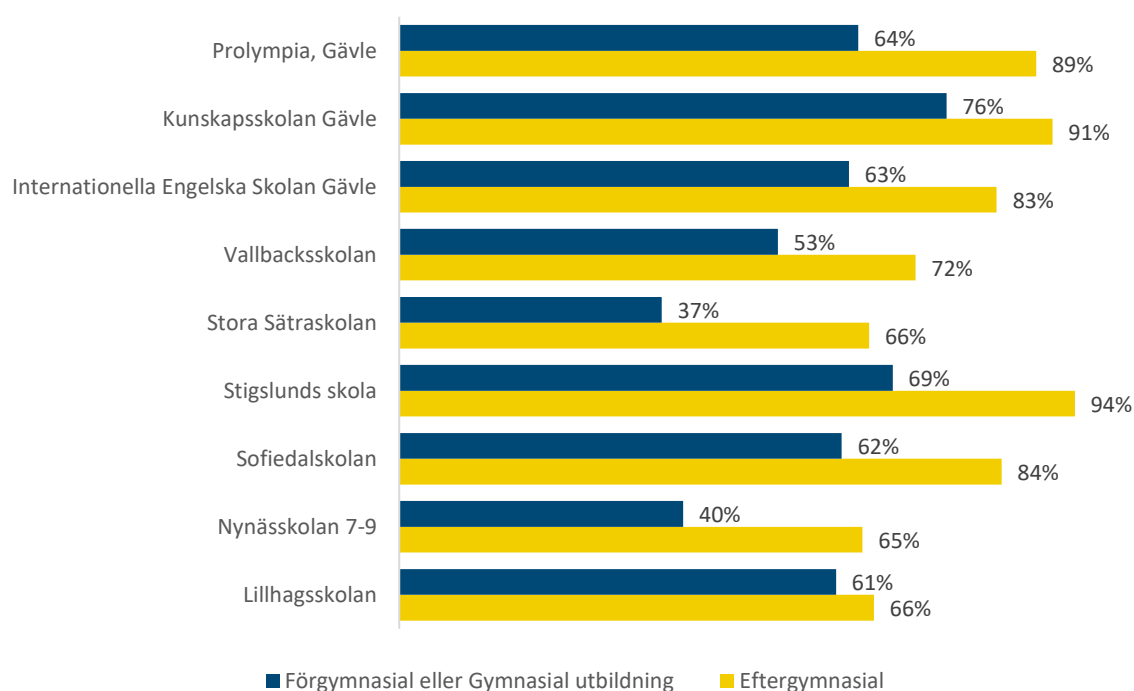
Figuren visar att andelen elever som uppnått behörighet till gymnasiet var högre än andelen som uppfyllt betygskriterierna i alla ämnen. Det gäller för alla läsår som inkluderas i figuren, samt för alla gymnasieprogram. Andelen som uppnått behörighet har varierat något mellan de olika läsåren, men det går inte att se något tydligt mönster över tid. Däremot visar figuren att en högre andel elever har nått behörighet till yrkesprogram än övriga program. Detta ligger i linje med Utbildning Gävles satsning på att hjälpa elever att bli behöriga till just yrkesprogram (se ovan).

Statistiken i figuren rör behörighet vid terminsslut. Som komplement har Gävle kommun även statistik som visar andelen elever som uppnått gymnasiebehörighet efter sommarskola. Denna statistik visar att en högre andel elever är behöriga efter sommarskola än terminsslut. Det gäller för samtliga läsår och gymnasieprogram utom ett.²²

Andelen som uppfyller betygskriterier varierar utifrån skola och föräldrars utbildningsnivå

För att nyansera statistiken om andel elever som uppfyllt betygskriterierna i alla ämnen innehåller detta bokslut en fördjupad indikator, som visar andelen elever som uppfyllt betygskriterierna uppdelat utifrån skola och föräldrars utbildningsnivå. Som illustreras i figuren nedan, varierar andelen som uppfyllt betygskriterierna i alla ämnen utifrån såväl skola som föräldrarnas utbildningsnivå. Statistiken visar status i Gävle kommun för läsåret 2022/2023.

Figur 13. Andel (%) elever i årskurs 9 som uppfyllt betygskriterierna i alla ämnen, uppdelat på skola och föräldrars högsta utbildningsnivå

Källa: Skolverket

²² Ramboll har fått en sammanställning med statistik över andel elever med gymnasiebehörighet, vid terminsslut och efter sommarskola från kommunen.

Som figuren visar hade en större andel elever uppfyllt betygskriterierna i alla ämnen om de har föräldrar med eftergymnasial utbildning, jämfört med förgymnasial eller gymnasial utbildning. Bland elever som har föräldrar med eftergymnasial utbildning hade som minst 65 procent uppfyllt betygskriterierna i alla ämnen. Bland elever med föräldrar som har för- eller gymnasial utbildning var motsvarande siffra 37 procent.

Mönstret utifrån föräldrars utbildningsnivå var detsamma för samtliga skolor i Gävle, där statistik finns tillgängligt.²³ Det fanns dock stora skillnader mellan skolor. Bland de elever som har föräldrar med för- eller gymnasial utbildning sträckte sig andelen som uppfyllt betygskriterierna från 37 procent på Stora Sätterskolan till 76 procent på Kunskapsskolan Gävle. Samma sak gällde elever som har föräldrar med eftergymnasial utbildning. För denna grupp varierade andelen som uppfyllt betygskriterierna från 65 procent på Nynässkolan 7–9 till 94 procent på Stigslunds skola.

I intervjuerna framkommer att statistiken inte är förvånande, men behöver tolkas med viss försiktighet. Flera intervjupersoner framhåller att siffrorna inte enbart beror på föräldrarnas utbildningsnivå eller skolornas förmåga att få sina elever att uppfylla betygskriterierna; i stället finns det många faktorer som påverkar hur stor andel som uppfyller kriterierna. Några intervjupersoner lyfter också att det är vanligt att elever byter skola, vilket kan påverka statistiken utan att skolornas arbete har förändrats. Samtidigt pekar en intervjuperson på vikten av att titta på föräldrars utbildningsnivå, eftersom barn med föräldrar som klarar utbildning och jobb själva har lättare att klara sin utbildning.

Föräldrars utbildningsnivå skiljer sig åt utifrån kön och geografi

Bokslutet inkluderar även en fördjupad indikator över föräldrars utbildningsnivå utifrån geografi (stadsdelsområde). Figuren som illustrerar denna statistik innehåller en stapel för varje stadsdelsområde, vilket innebär att den är lång. För läsvänlighetens skull finns denna figur därför i bilaga 2. Statistiken visar hur stor andel barn (0–20 år) som har föräldrar med förgymnasial gymnasial respektive eftergymnasial utbildning som högst. Utöver geografi är statistiken uppdelad utifrån föräldrars kön: moders högsta utbildningsnivå respektive faders högsta utbildningsnivå. Statistiken visar status i kommunen år 2021.²⁴

²³ Magelungens grundskola, Bergby Centralskola 1–9, Tranmursskolan GKS och Vittra Gävle finns inte med i figuren eftersom data för dessa skolor saknas.

²⁴ Detta bokslut fokuserar på år 2023. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i kapitel 1.

Figuren visar att det fanns stora skillnader i föräldrars utbildningsnivå mellan olika områden. Vad gäller moderns högsta avslutade utbildningsnivå hade de flesta personer i områden som Villastaden-Fridhem 1 och 2, Hemlingby-Järvsta 1 och Lexe-Hagatröm 1 mödrar med eftergymnasial utbildning: 77 procent, 73 procent respektive 81 procent. I områden som Andersberg 2, Sätra 3 och Nynäs-Norr 2 hade många i stället mödrar med högst förgymnasial utbildning. Det gällde särskilt i Andersberg 2, där denna andel uppgick till 49 procent.

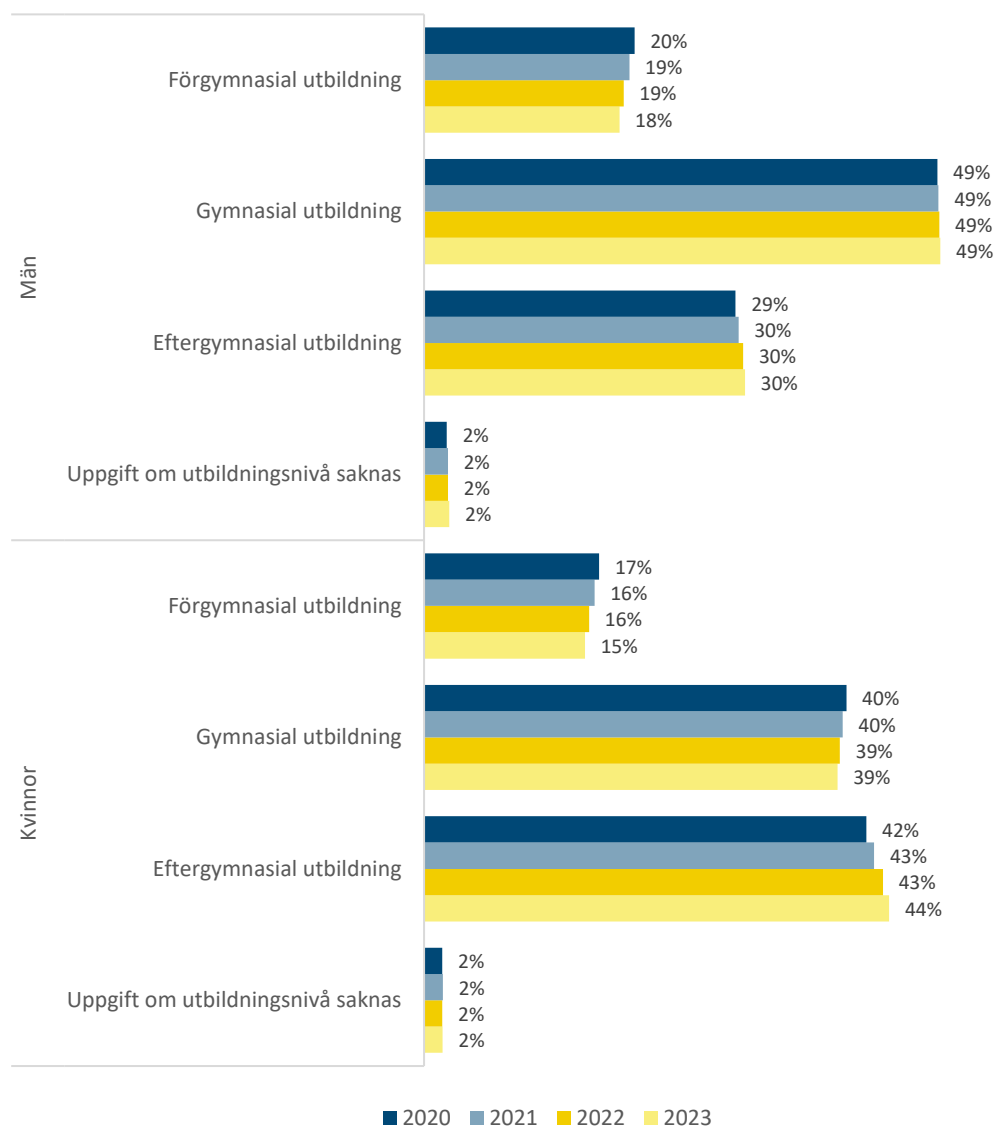
Mönstret var liknande för faderns utbildningsnivå. Områdena Villastaden-Fridhem 1 och 2 hade högst andel personer med fäder som har eftergymnasial utbildning. I Andersberg 2, Sätra 3 och Nynäs-Norr 2 var det vanligare än i andra områden att personer hade fäder med högst förgymnasial utbildning. I Nynäs-Norr 2 var denna andel till exempel 31 procent, att jämföra med fyra procent i Villastaden-Fridhem 1.

Andelen invånare med eftergymnasial utbildning har ökat

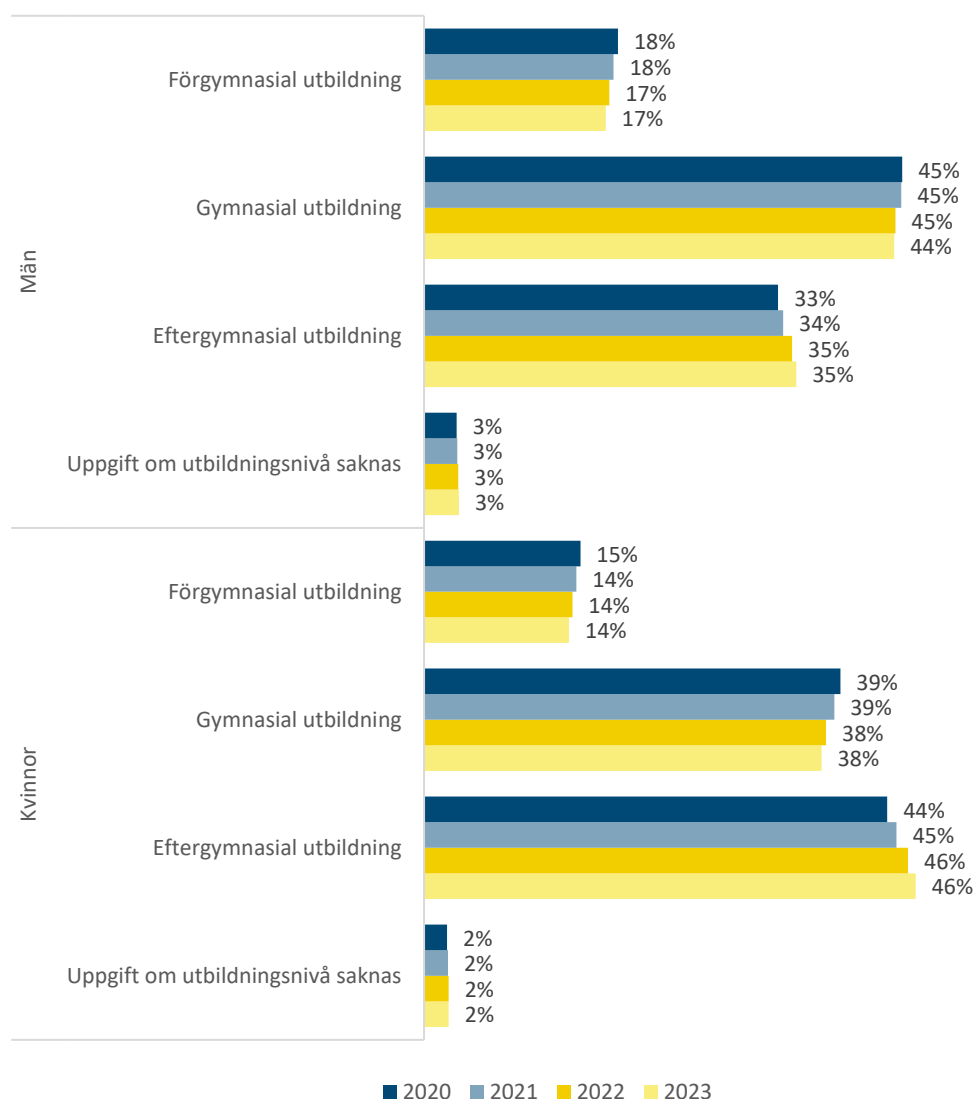
En annan indikator rör högsta avslutade utbildningsnivå.²⁵ Figurerna nedan visar andelen invånare som hade som högst förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning. Den övre figuren visar statistik för Gävle kommun, medan den undre visar statistik för riket. Statistiken i respektive figur är uppdelad utifrån kön.

²⁵ Utbildning är ett av flera områden där Gävle arbetar aktivt med att utveckla och visualisera statistik på en mer detaljerad nivå, för att synliggöra skillnader mellan olika geografiska områden i kommunen.

Figur 14. Andel (%) invånare i Gävle kommun med respektive högsta avslutade utbildningsnivå

Figur 15. Andel (%) invånare i riket med respektive högsta avslutade utbildningsnivå

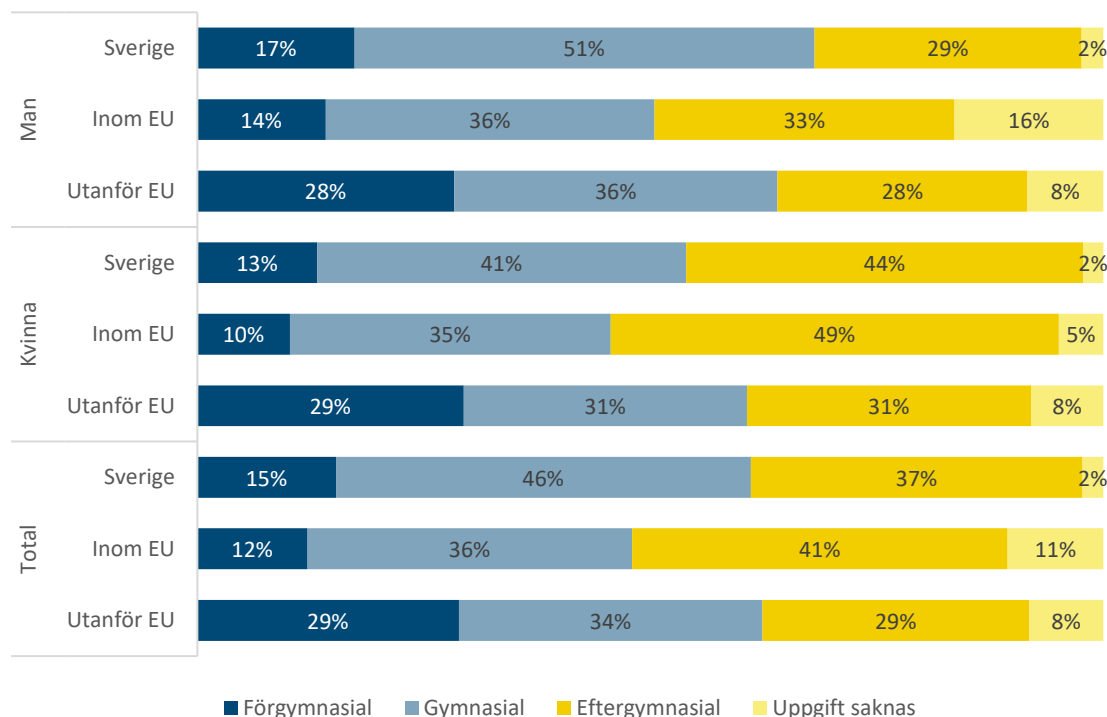
Källa för båda figurerna: SCB

Som figurerna visar hade 44 procent av kvinnorna och 30 procent av männen i Gävle kommun eftergymnasial utbildning 2023. Detta är en liten ökning från 2020, för båda grupperna. Ökningen följer en liknande trend som riket, där andelen personer med eftergymnasial utbildning – som högsta avslutade utbildning – var större än andelen med förgymnasial utbildning. Bland män var det dock vanligast att ha en gymnasial utbildning. För alla fyra år hade kvinnor i högre utsträckning än män också en eftergymnasial utbildning.

Högsta avslutade utbildningsnivå skiljer sig mellan olika grupper

En fördjupad indikator i detta bokslut är högsta avslutade utbildningsnivå utifrån födelseregion. Figuren nedan visar andelen invånare med som högst förgymnasial, gymnasial eller eftergymnasial utbildning utifrån födelseregion – Sverige, inom EU och utanför EU – år 2021.²⁶ De olika färgerna representerar olika utbildningsnivåer. Statistiken är även uppdelad utifrån kön.

Figur 16. Andel (%) invånare med respektive utbildningsnivå, utifrån kön och födelseregion

Källa: Power BI

Figuren visar att utbildningsnivån skiljde sig åt mellan olika grupper av invånare. Bland invånare som är födda i Sverige – både kvinnor och män – hade till exempel 15 procent en förgymnasial utbildning som högst. Motsvarande siffra för invånare som är födda inom EU var 12 procent, medan detsamma gällde för 29 procent av invånarna som är födda utanför EU. Bland invånare som är födda inom EU – men utanför Sverige – hade 41 procent en eftergymnasial utbildning. Bland invånare födda i Sverige eller utanför EU var det i stället vanligast att ha en eftergymnasial utbildning, med 46 respektive 34 procent vardera.

²⁶ Detta bokslut fokuserar på år 2023. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i kapitel 1.

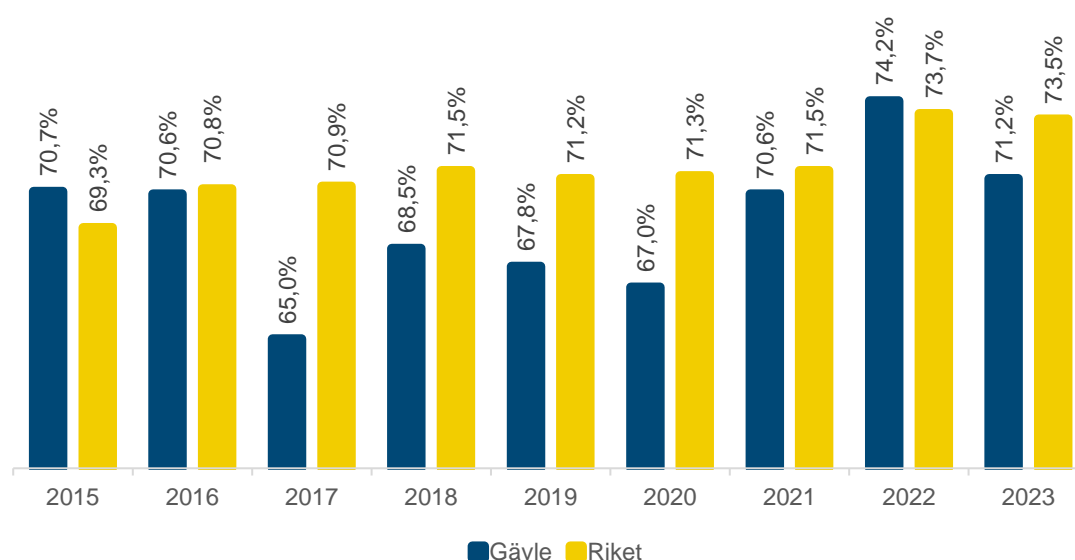
Bland kvinnor var eftergymnasial utbildning den vanligaste utbildningsnivån, oavsett om de är födda i Sverige eller inte; för kvinnor som är födda utanför EU hade en lika stor andel eftergymnasial som gymnasial utbildning. Bland män såg mönstret annorlunda ut. Där var det vanligast att ha en gymnasial utbildning, särskilt bland svenskfödda män. I intervjuerna framkommer att dessa könsskillnader speglar arbetsmarknaden i Gävleborg, där särskilt många män arbetar inom industri och andra yrken som inte kräver mer än en gymnasial utbildning. Eftersom dessa yrken är mansdominerade är det lättare, enligt intervjupersonerna, för män att ta sig in på arbetsmarknaden utan en eftergymnasial utbildning. Detsamma gäller inte för kvinnor, som i högre grad behöver en eftergymnasial utbildning för att få ett arbete. En intervjuperson lyfter att många utrikesfödda kvinnor har svårt att få jobb, delvis på grund av att de lågtröskeljobb som finns i kommunen främst hittas i mansdominerade branscher.

Enligt några intervjupersoner är det dessutom viktigt att ha i åtanke att statistiken visar *högsta* avslutade utbildningsnivå. Det innebär att invånare som tillhör gruppen "förgymnasial utbildning" kan vara heterogen, där vissa har gått ut grundskolan medan andra helt saknar utbildningsbakgrund och kanske inte kan läsa eller skriva.

Andelen gymnasieelever som tagit examen inom fyra år har ökat

Ytterligare en indikator rör andel gymnasieelever som tagit examen inom fyra år efter påbörjad utbildning. Figuren nedan visar utvecklingen 2015–2023, för Gävle och riket.

Figur 17. Andel (%) gymnasieelever som tar examen inom fyra år

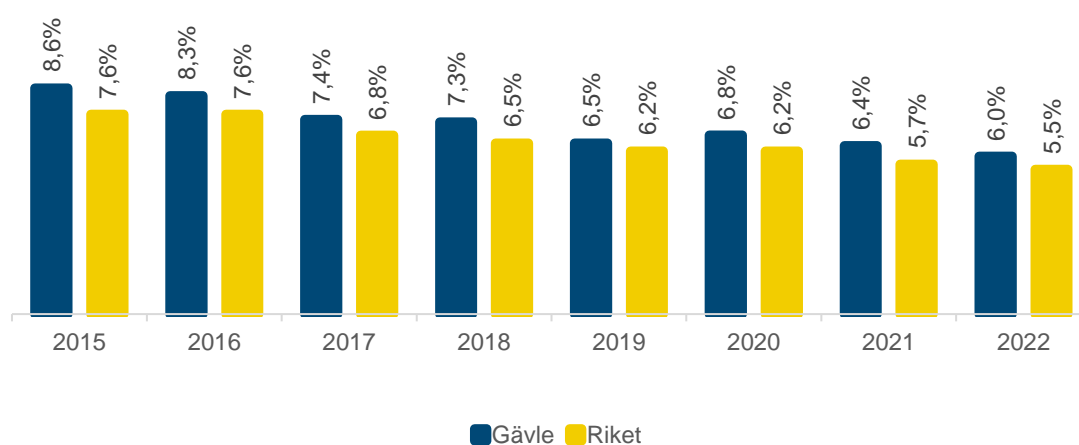
Källa: Kolada

Som figuren visar har andelen elever som tagit examen inom fyra år i Gävle kommun varierat under perioden 2015 till 2023. Mellan 2020 och 2022 skedde en markant ökning, från 67 till 74 procent. En jämförelse över hela perioden visar dock att andelen var ungefär densamma 2023 som 2015, runt 71 procent.

Andelen unga som varken arbetar eller studerar har minskat

En annan indikator är andel unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Figuren nedan visar utvecklingen av andel UVAS i Gävle kommun och riket mellan 2015 och 2022. För 2023 finns ännu ingen data i Kolada, där statistiken är hämtad.

Figur 18. Andel (%) invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar

Källa: Kolada

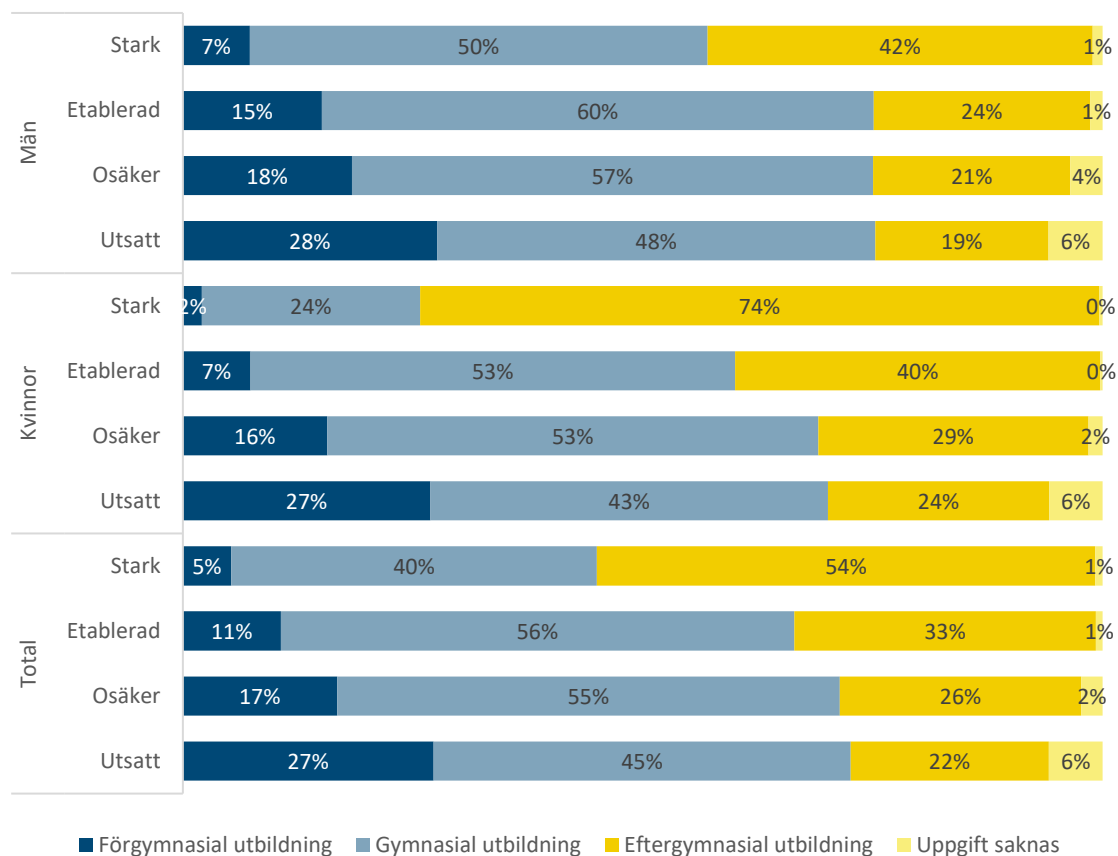
Som figuren visar minskade andelen UVAS i kommunen under perioden. Från 2015 till 2022 skedde det till exempel en minskning med 2,6 procentenheter. En liknande utveckling går att se i övriga riket under samma period.

Sambandet mellan arbetsmarknadsställning och utbildning varierar

Ytterligare en fördjupad indikator rör invånares ställning på arbetsmarknaden. Statistiken är indelad i fyra kategorier för arbetsmarknadsställning, från mest till minst etablerad på arbetsmarknaden: stark, etablerad, osäker och utsatt. En definition av de fyra kategorierna finns i bilaga 1.

Figuren nedan visar hur stor andel invånare med en viss arbetsmarknadsställning som har förgymnasial, gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Statistiken är även uppdelad utifrån kön. Statistiken gäller år 2021.²⁷

Figur 19. Andel invånare med respektive arbetsmarknadsställning, uppdelat på kön och utbildningsnivå

Källa: SCB

Figuren visar ett samband mellan utbildningsbakgrund och ställning på arbetsmarknaden. Generellt hade personer med högre utbildningsnivå en starkare arbetsmarknadsställning än de med lägre utbildning. Mönstret såg dock olika ut för män och kvinnor. Bland kvinnor med stark ställning hade majoriteten, 74 procent, en eftergymnasial utbildning. Bland män med stark ställning hade hälften, 50 procent, gymnasial utbildning och 42 procent eftergymnasial utbildning. Bland invånare med utsatt arbetsmarknadsställning var andelen med förgymnasial utbildning högre än i

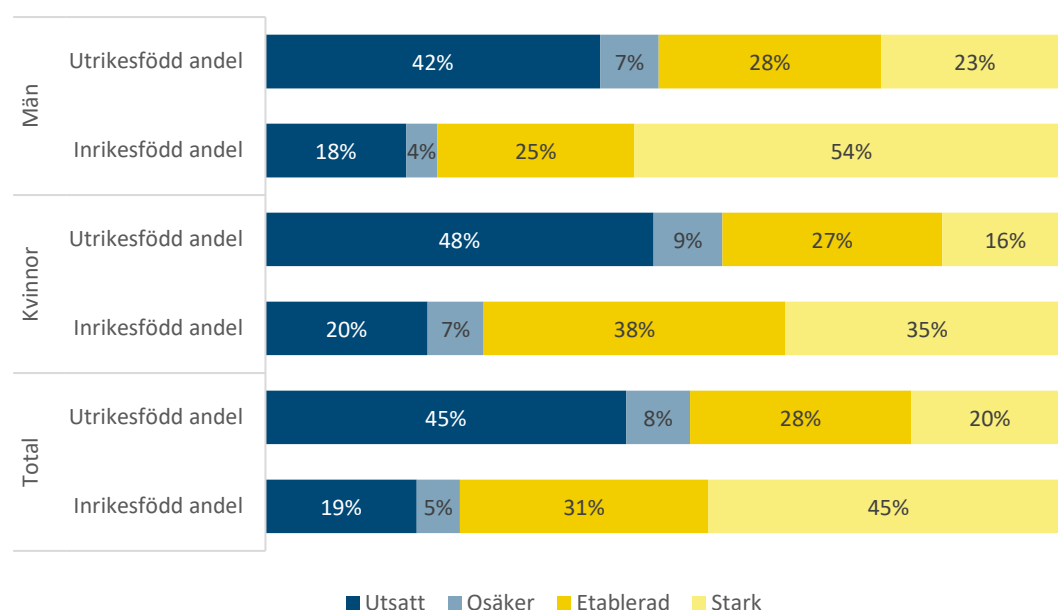
²⁷ Detta bokslut fokuserar på år 2023. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i kapitel 1.

andra grupper; 28 procent av männen och 27 procent av kvinnorna i denna grupp hade en förgymnasial utbildning som högst.

Det finns skillnader i arbetsmarknadsställning utifrån födelse land

Det går även att se skillnader i invånares arbetsmarknadsställning utifrån födelse land. Figuren nedan visar hur stor andel invånare som är födda i eller utanför Sverige som har en utsatt, osäker, etablerad eller stark ställning på arbetsmarknaden. Statistiken är för 2021²⁸ och uppdelad utifrån kön.

Figur 20. Andel invånare med respektive arbetsmarknadsställning, uppdelat utifrån kön och bakgrund

Källa: SCB

Figuren visar att en betydligt högre andel utrikesfödda invånare har en utsatt ställning på arbetsmarknaden, jämfört med inrikes födda. Bland de utrikesfödda invånarna hade 42 procent av männen och 48 procent av kvinnorna en utsatt arbetsmarknadsstatus. Motsvarande siffror för inrikes födda invånare var 18 procent för män och 20 procent för kvinnor. I linje med detta hade 54 procent av de inrikes födda männen en stark ställning på arbetsmarknaden, medan detsamma endast gällde 23 procent av de utrikesfödda männen.

²⁸ Detta bokslut fokuserar på år 2023. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i kapitel 1.

I intervjuerna framkommer att kommunen är väl medveten om utmaningarna med att särskilt utrikesfödda invånare har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Några intervjupersoner beskriver att näringslivsenheten arbetar aktivt med att sammanföra arbetslösa invånare med företag som har behov av arbetskraft; fokus ligger dock på att hitta personer som möter företagets behov, vilket inte nödvändigtvis motsvaras av de invånare som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden. En intervjuperson lyfter att många företag skulle behöva stöd – till exempel från näringslivsenheten – för att kunna ta emot personer med en utsatt arbetsmarknadsställning. Detta beror dock såklart på varför personerna befinner sig i denna grupp.

Invånarnas ekonomiska standard varierar utifrån deras bakgrund

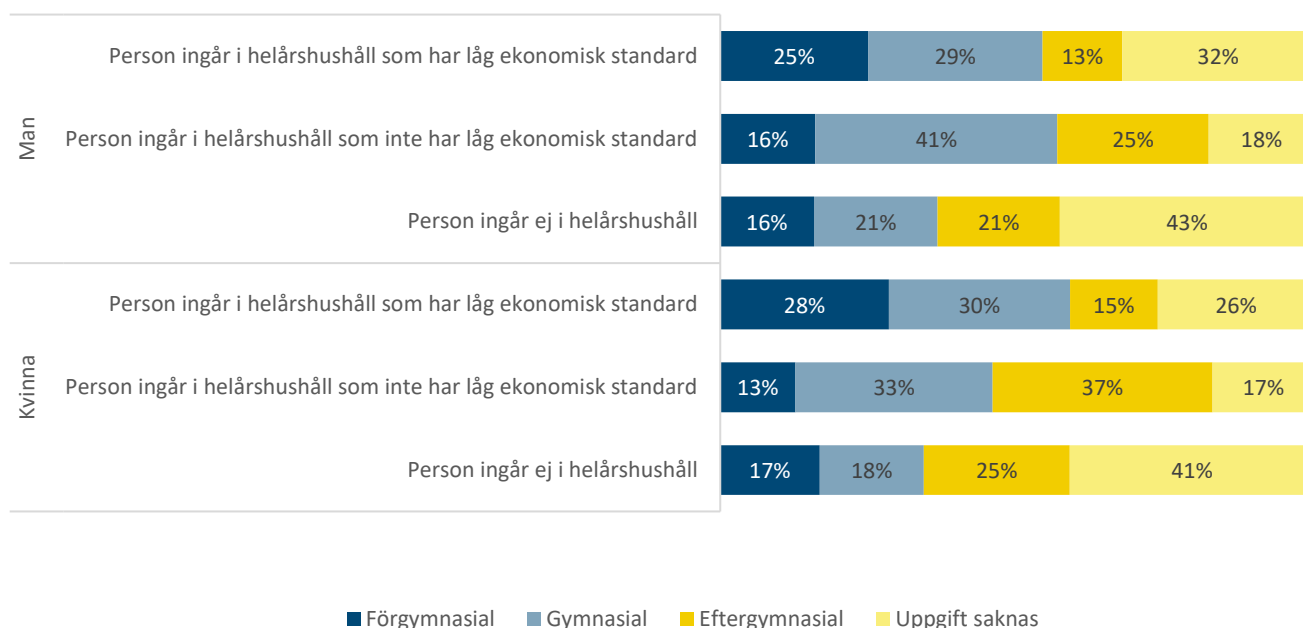
En fördjupad indikator för detta bokslut rör låg ekonomisk standard. Låg ekonomisk standard definieras här som att hushållets årliga inkomst är lägre än 60 procent av medianvärdet för alla hushåll i Sverige.²⁹ Indikatorn är inte bara relevant i sig; genom att synliggöra invånarnas materiella tillgångar ger indikatorn även en bild av invånarnas förutsättningar kopplat till andra program mål, som möjligheten till att ha ett gott och tryggt boende.

Statistik visar att totalt 17 procent av invånarna i Gävle kommun ingår i hushåll med låg ekonomisk standard. Figuren nedan visar hur stor andel invånare som ingår i hushåll med eller utan låg ekonomisk standard, uppdelat utifrån utbildning och kön. Statistiken är för 2021.³⁰

²⁹ Se SCB, [Andelen med låg ekonomisk standard ökar \(scb.se\)](https://www.scb.se/andelen-med-lag-ekonomisk-standard-okar). För 2021 låg gränsen för låg ekonomisk standard för en ensamstående person på 167 000 kronor per år, motsvarande 13 000 kronor per månad.

³⁰ Detta bokslut fokuserar på år 2023. Som en följd av tillgängliga data inkluderar bokslutet även viss statistik som endast rör tidigare år. Se mer om detta i kapitel 1.

Figur 21. Andel invånare med eller utan låg ekonomisk standard, utifrån utbildningsnivå och kön

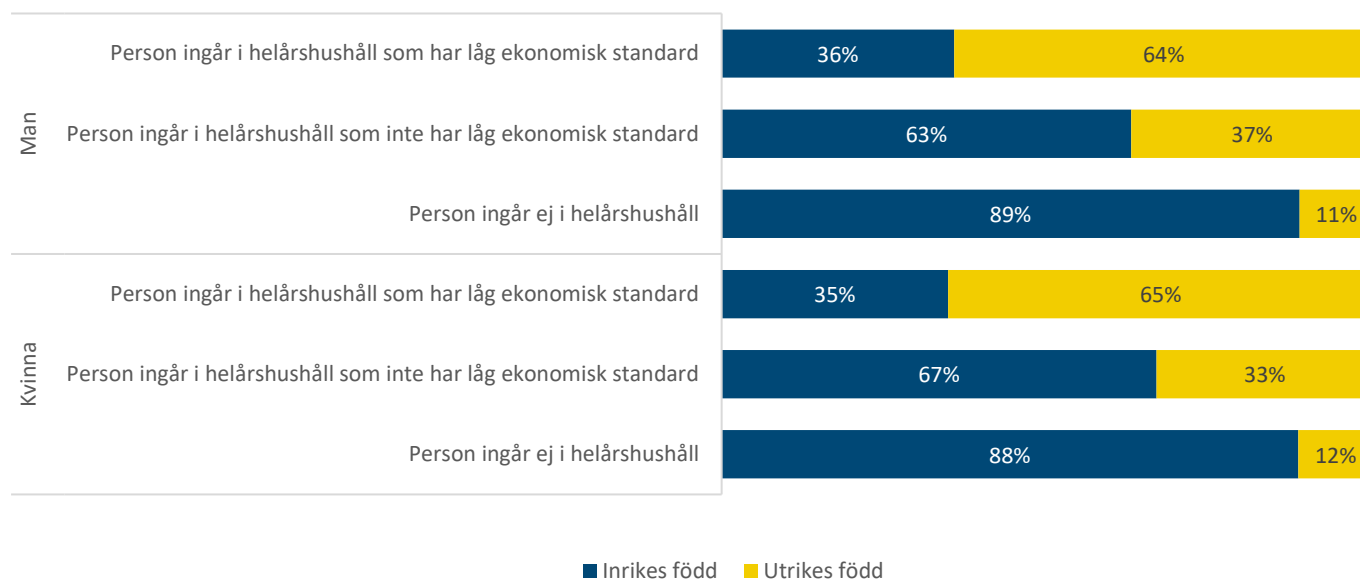

Källa: Power BI

Figuren visar att invånarnas ekonomiska standard till viss del varierade utifrån både utbildningsnivå och kön. Bland invånare i hushåll med låg ekonomisk standard var det till exempel vanligast att ha gymnasial utbildning. Detta gällde både kvinnor och män, med 30 respektive 29 procent. Bland invånare i hushåll som *inte* hade låg ekonomisk standard ser statistiken något annorlunda ut. Bland män var det vanligast att ha gymnasial utbildning, 41 procent. För kvinnor var det i stället vanligast, 37 procent, att ha en eftergymnasial utbildning.

Invånarnas ekonomiska standard varierar även beroende på om de är födda i eller utanför Sverige. Figuren nedan visar hur stor andel invånare som ingår i hushåll med eller utan låg ekonomisk standard, utifrån födelseland och kön. Även denna statistik är för 2021.

Figur 22. Andel invånare med respektive ekonomisk standard, utifrån kön och bakgrund

Källa: Power BI

Enligt denna statistik hade en större andel utrikes födda invånare låg ekonomisk standard jämfört med inrikes födda. 64 procent av männen i hushåll med låg ekonomisk standard var till exempel utrikes födda. Detsamma gällde endast 36 procent av inrikes födda män. För kvinnor var 65 procent av dem med låg ekonomisk standard utrikes födda, medan 35 procent var födda i Sverige.

Programmål: Gävle kommun skapar förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid för alla

Det tredje programmålet inom jämställda och jämlika villkor handlar om att skapa förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid för alla. Här finns två indikatorer: andel invånare som uppger att det finns ett bra utbud av ställen att träffas, samt andel invånare som uppger att det finns bra utbud av lekplatser och parklekar.

Invånare upplever ett bättre utbud av mötesplatser för äldre än för unga

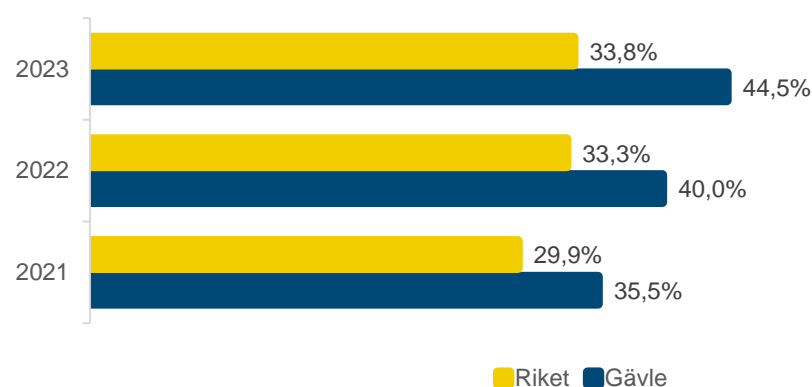
En indikator för möjligheten till en meningsfull och aktiv fritid handlar om kommunens utbud av mötesplatser. De två figurerna nedan visar andelen invånare som uppger att

det finns bra utbud av ställen att träffas på för äldre respektive yngre personer. Statistiken kommer från SCB:s medborgarundersökning (se mer om denna i kapitel 1).

Figur 23. Andel (%) invånare som uppger att det finns bra utbud av ställen att träffas på för äldre

Figur 24. Andel (%) invånare som uppger att det finns bra utbud av ställen att träffas på för unga

Källa för båda figurerna: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

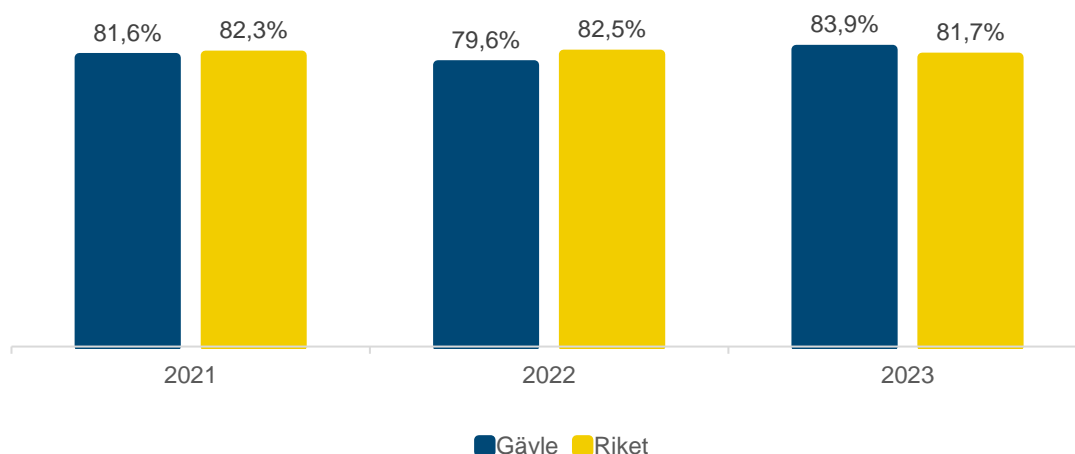
Figurerna visar att invånare upplevde ett bättre utbud av platser att träffas på för äldre än för unga. 2023 uppgav 62 procent av tillfrågade invånare att det fanns ett bra utbud av mötesplatser för äldre att träffas. Motsvarande siffra för unga var knappt 45 procent. Samma mönster går att notera för riket i övrigt.

I intervjuerna framkommer att det kan finnas flera anledningar till siffrorna. Flera intervjupersoner upplever att det finns ett stort utbud av aktiviteter och mötesplatser även för unga, men att dessa kanske inte alltid är kända bland kommunens invånare. Några intervjupersoner lyfter också att det saknas aktiviteter och mötesplatser för vissa grupper, som barn med särskilda behov eller hbtqi-personer, vilket möjligen också kan speglas i statistiken.

Många invånare upplever ett bra utbud av lekplatser och parklekar

En annan indikator rör utbudet av lekplatser och parklekar. Figuren nedan visar andelen invånare som uppger att det finns ett bra utbud av lekplatser och parklekar – det vill säga lekparken som är eller har varit bemannade – i Gävle kommun mellan 2021 och 2023.

Figur 25. Andel (%) invånare som uppger att det finns bra utbud av lekplatser och parklekar i Gävle kommun

Källa: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

Som figuren visar uppgav nästan 84 procent av tillfrågade invånare i Gävle kommun att det fanns ett bra utbud av lekplatser och parklekar. Denna siffra var högre än året innan och strax över genomsnittet för övriga riket.

Idrottshallen i Andersberg rustades utifrån mål om jämställdhet, trygghet och tillgänglighet. Arbetet skedde i samarbete mellan enheten för social hållbarhet och byggprojektledare på Gavlefastigheter. Processen och samarbetet var framgångsrikt och arbetet med att inkludera social hållbarhet i byggprocessen resulterade i att upprustningen av idrottshallen fick kommunens första lån för social hållbarhet.

Tekniska avdelningen på Livsmiljö har systematiskt inventerat lek-och aktivitetsytor med utgångspunkt i viktiga mätvärden för social hållbarhet. Inventeringen utgår till exempel från tillgänglighet utifrån både funktionsförmåga och närhet, ålder, kön, olika trygghetsaspekter och topografi. Under 2023 byggdes två befintliga lekplatser i Sättra och Hille om, utifrån att de hade låga värden på tillgänglighet och lekvärden.

I arbetet med att ta fram en strategi för framtida arbete med lek- och aktivitetsytor har synpunkter hämtats brett från befolkningen genom enkäter, dialoger, platsbesök och samråd med Gävle kommuns funktionsrättsråd. Även marknadsföringen av enkäten och arbetet har haft en medveten design för att uppmuntra en mångfald av människor att delta.

Arbetet är även en viktig del i arbetet med visualiseringsverktyg för social hållbarhet. Kvaliteter om lek-och aktivitetsytor kombineras med kunskap om befolkningen på stadsdelsnivå, till exempel åldersgrupper, upplåtelseformer och socioekonomiska faktorer.

4. Målområde delaktighet och inflytande

Detta kapitel handlar om kommunens arbete inom målområdet delaktighet och inflytande. Kapitlet utgår från målområdets fyra program mål: (1) Gävle kommun verkar för delaktighet och reellt inflytande, (2) Gävle är en tillgänglig kommun, (3) Gävle kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället, samt (4) Gävle kommunkoncerns verksamheter har god kunskap om och stärker respekten för nationella minoriteters rättigheter. Liksom övriga kapitel finns några färgade rutor, med exempel på genomfört arbete med koppling till delaktighet och inflytande.

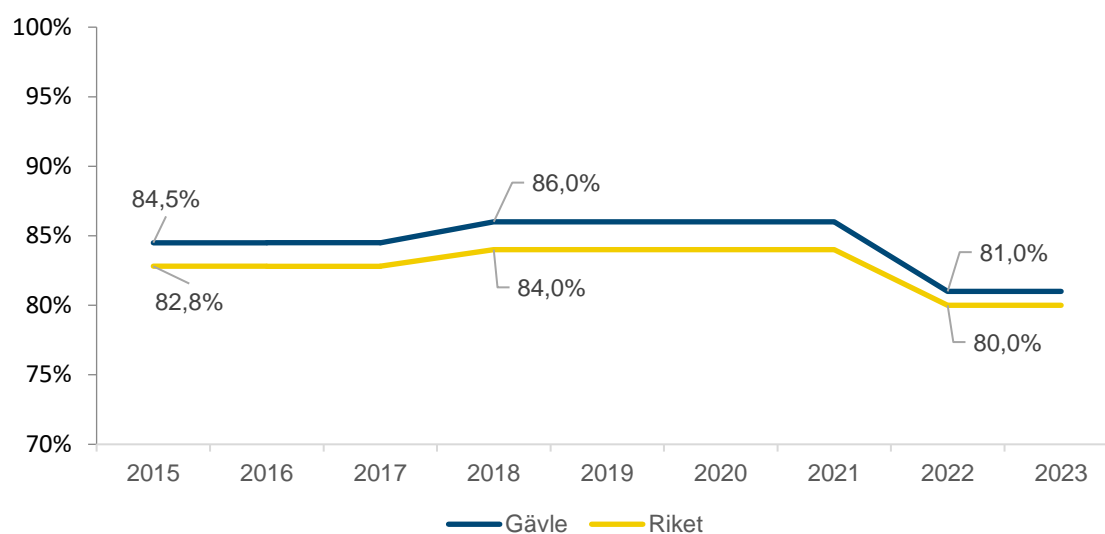
Program mål: Gävle kommun verkar för delaktighet och reellt inflytande

Det första program målet är att Gävle kommun ska verka för delaktighet och reellt inflytande. Till detta program mål hör fyra indikatorer: andel invånare som röstade i det senaste kommunalvalet, valdeltagande utifrån geografi (valdistrikt), andel invånare som upplever att kommunens arbete för att förbättra integration och delaktighet i samhället fungerar bra, samt andel invånare som uppger att de har förtroende för kommunens politiker.

81 procent av invånarna röstade i kommunvalet 2022

En indikator för delaktighet och inflytande är valdeltagande bland kommunens invånare. Figuren nedan visar andelen invånare som röstade i det senaste kommunalvalet. Statistiken är uppdelad mellan Gävle kommun och riket, samt 2015–2023.

Figur 26. Andel (%) invånare som röstade i senaste kommunvalet

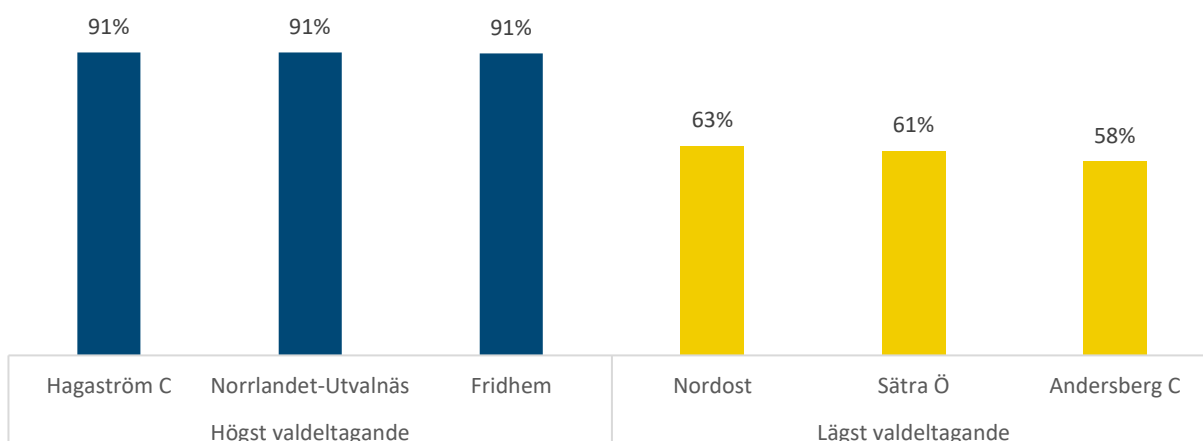
Källa: Kolada

Som figuren visar röstade 81 procent av de röstberättigade invånarna i Gävle kommun i det senaste kommunvalet. Andelen som röstade minskade mellan senaste valet – som skedde 2022 – och valet innan, 2018, då 86 procent av invånarna i Gävle röstade. En liknande minskning skedde dock i övriga riket under samma period, varför siffrorna troligtvis snarare speglar en större samhällstrend.

Det finns stora skillnader i valdeltagande mellan olika valdistrikt

En fördjupad indikator för detta bokslut är valdeltagande utifrån geografi, i form av valdistrikt. Figuren nedan visar andelen invånare som röstade i senaste kommunalvalet, med fokus på de tre valdistrikt som hade högst respektive lägst valdeltagande. Statistiken kommer från år 2021.

Figur 27. Valdeltagande (andel %) för de tre valdistrikt med högst respektive lägst valdeltagande

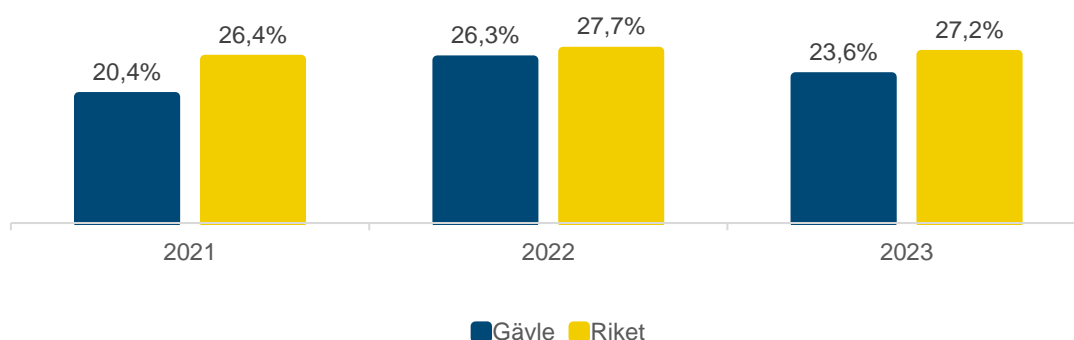
Källa: Power BI

Statistiken visar att valdeltagandet skiljer sig åt mellan olika områden i kommunen. Valdeltagandet skiljer sig från 91 procent som högst – i Hagaström C, Norrlandet-Utvalnäs och Fridhem – till som lägst 58 procent i Andersberg C. Även Sättra Ö och Nordost har ett lågt valdeltagande, med 61 respektive 63 procent vardera.

Invånares syn på arbetet för delaktighet och integration varierar över tid

En annan indikator för delaktighet och inflytande rör invånarnas upplevelse av kommunens arbete på området. Figuren nedan visar andelen invånare som upplever att kommunen har ett välfungerande arbete för att förbättra integration och delaktighet i samhället.

Figur 28. Andel (%) invånare som upplever att kommunens arbete för att förbättra integration och delaktighet i samhället fungerar bra

Källa: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

Som figuren visar upplevde cirka 24 procent av tillfrågade invånare att kommunens arbete för förbättrad integration och delaktighet fungerade bra 2023. Denna siffra var lägre än året innan, då drygt 26 procent svarade samma sak. 2021 var andelen dock ännu lägre, drygt 20 procent.

I början av 2023 fick det kommunövergripande projektet Stadsdelslyftet tillgång till Andreassalen som lokal för att bedriva uppdraget "Mötesplats för alla". Under våren 2023 genomfördes ett flertal dialoger med verksamma i stadsdelen kopplat till Andreassalens utrustning, möblering och kommande verksamhet. Andreassalen invigdes i juni 2023 och aktiviteter och evenemang har kunnat bedrivas sedan hösten 2023. Dessa har bidragit till att fler aktörer och målgrupper har kunnat ta plats i stadsdelen.

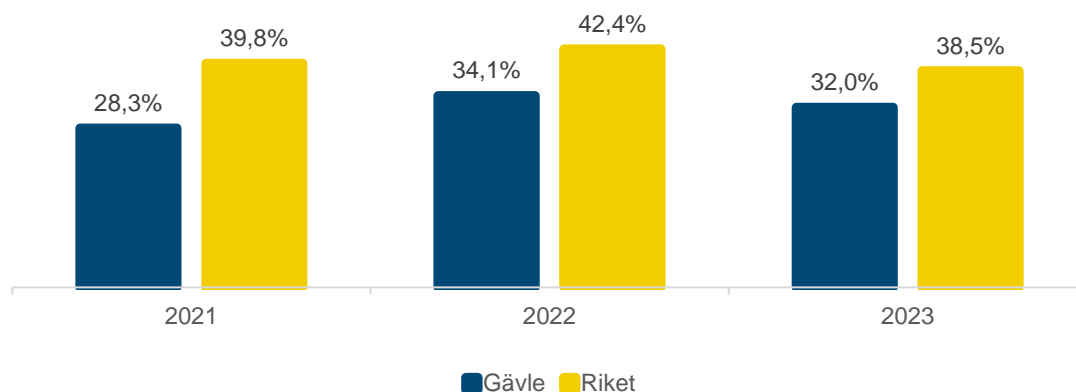
Inom ramen för Stadsdelslyftet har Tekniska på sektor Livsmiljö tagit fram en förstudie för en allaktivetsyta i anslutning till fotbollsplanen i Andersberg. Inför arbetet genomförde den koncernövergripande projektgruppen fram en målgruppsanalys, i relation till de mål som finns för Stadsdelslyftet. Utpekade målgrupper för allaktivetsytan är familjer i Anderberg, unga tjejer och kvinnor, samt invånare utanför Andersberg. Landskapsarkitekter på Tekniska kontoret, LG, genomförde dialoger med målgrupperna under 2023 och tog fram skisser och förslag på allaktivetsyta, vilka godkändes under våren 2024.

Förtroendet för politiker har varierat över tid

En annan indikator med koppling till delaktighet och inflytande rör invånarnas syn på kommunens politiker. Figuren nedan visar andelen invånare som uppger att de har förtroende för kommunens politiker, för Gävle kommun respektive övriga riket, för åren 2021-2023.³¹

³¹ Datan kommer från SCB:s medborgarundersökning. Eftersom enkäten förändrades och nya rapporteringsmetoder infördes 2021 kan resultaten från 2021 inte jämföras med resultat från tidigare år.

Figur 29. Andel (%) invånare som uppger att de har förtroende för kommunens politiker

Källa: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

Figuren visar att förtroendet för kommunens politiker har varierat över tid. 2023 uppgav 32 procent av tillfrågade invånare att de hade förtroende för kommunens politiker. Denna siffra var lägre än året innan. Från 2021 till 2023 skedde dock en positiv utveckling.

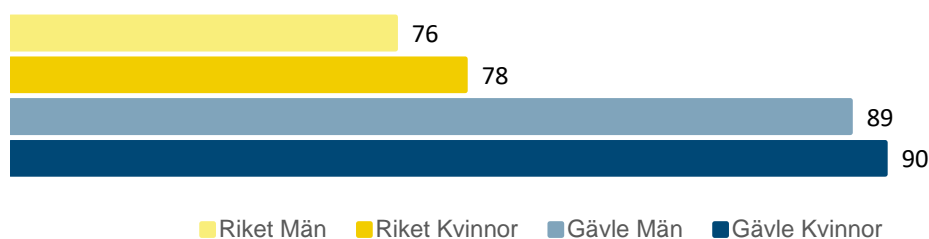
Programmål: Gävle är en tillgänglig kommun

Det andra programmålet inom delaktighet och inflytande handlar om att Gävle ska vara en tillgänglig kommun. Här finns en indikator: tillgänglighet till tjänster.

Tillgängligheten till tjänster i kommunen har varit mycket god

En indikator för tillgänglighet i termer av tillgång till service – snarare än tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning eller liknande – handlar om tillgången till olika tjänster. Figuren nedan visar tillgänglighet till tjänster utifrån en skala 0–100. Denna utgår från ett index, som baseras på fyra aspekter: tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, befolkning med mindre än två kilometer till närmaste dagligvarubutik, kollektivtrafik i befolkningsnära läge, samt barn (0–16) med mindre än två kilometer till närmaste skola. Statistiken rör 2023.

Figur 30. Tillgänglighet till tjänster – kommunindex (2023)

Källa: Kolada

2023 var tillgängligheten till tjänster i Gävle kommun mycket god, samt över genomsnittet för övriga riket. Bland både kvinnor och män låg siffran runt 90 av 100 i Gävle kommun.

Under 2023 startade arbetet med uppdraget i kommunplanen 2022 att forma en testverksamhet i Andersberg för utökad samhällsinformation, information om möjligheter till studier, arbetsmarknadsinsatser, föreningsmöjligheter eller andra insatser som ökar integrationen. Syftet med testverksamheten var att ta kommunens service närmare Andersbergsborna. Under 2023 tillsattes en styrgrupp och en arbetsgrupp. En behovsinventering och undersökning av möjligheter till utlokalisering genomfördes även.

Samtidigt som arbetet med testverksamheten initierades fortsatte kommunen att undersöka behov, ringa in målgrupp och genomföra samtal i stadsdelen. Testverksamheten genomfördes i Andersberg under sex veckor. Deltagande verksamheter var Studie- och yrkesvägledningen på Vuxenutbildningen, Familjestödet från Valfärd och Kundtjänst och Social hållbarhet från Styrning och stöd. Testverksamheten kommer att utvärderas under 2024; detta kommer att ligga till grund för fortsatt arbete med att undersöka hur trösklarna till bland annat utbildning kan bli lägre.

Programmål: Gävle kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället

Det tredje programmålet är att Gävle kommun ska ha ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället. Till detta programmål hör inga indikatorer. Däremot finns det exempel på arbete som har genomförts under 2023. Ett sådant rör digital inkludering för äldre, som beskrivs i rutan nedan.

Under våren 2023 genomfördes en informationskampanj till invånare som är 65 år eller äldre i Gävle kommun. Syftet med kampanjen var att visa vilket digitalt stöd som är möjligt att få genom kommunen, samt från kommunen i samverkan med civilsamhället. Kampanjen genomfördes i samarbete mellan Sektor Livsmiljö, Sektor Vårld och Sektor Styrning och stöd. Samtliga sektorer upplevde samarbetet som positivt och givande, där de kunde bidra med olika infallsvinklar. Samverkan skedde även med regionen, samt med föreningar och organisationer inom civilsamhället.

Ambitionen var att kampanjen skulle nå dels alla invånare i åldersgruppen som ännu inte är digitala, dels de som har viss digital vana. För att nå ut skickades fysiska vykort till 22 500 seniorer och stadstavlur, flygblad, sociala medier och webbsidor användes. Även radio, tv och tidningar gjorde reportage. Kommunen noterade därefter ett ökat intresse från seniorer, som uppmärksammade och blev intresserade av det stöd som finns att få från kommun och civilsamhälle.

Programsmål: Gävle kommunkoncerns verksamheter har god kunskap om och stärker respekten för nationella minoriteters rättigheter

Det fjärde och sista programålet handlar om kommunens kunskap och arbete för att stärka nationella minoriteters rättigheter. Inte heller hit hör några indikatorer. Det finns dock exempel på genomfört arbete i Gävle kommun under 2023, se rutorna nedan.

Sektor Vårld började ringa uppsökande samtal till finlandsfödda seniorer för att informera om kommunens service på finska och få information om seniorernas önskemål angående bland annat äldreomsorg på finska.

Sektor Styrning och stöd arrangerade samråd för den judiska minoriteten under minnesveckan för förintelsen. Flera personer från den judiska minoriteten deltog på samrådet, där kommunen presenterade sitt arbete med nationella minoriteter och deltagarna fick komma med synpunkter om vad de ville diskutera vidare. Samrådet har lett till flera kontakter med judiska gävlebor i kommunens arbete med nationella minoriteter.

Sektor Styrning och stöd arrangerade, tillsammans med sektor Utbildning och Finska klubben i Gävle, ett sverigefinskt barnläger med 20 platser. Lägre blev fullt och var mycket uppskattad av deltagare och deras föräldrar. Syftet var att erbjuda en trygg och inkluderande plats för sverigefinska barn och unga att träffa varandra, ha kul och utveckla sin finska oavsett tidigare språkkunskaper. Lägre inspirerade familjer att delta på sverigefinska barnaktiviteter under året och vårda det sverigefinska i släkten.

5. Målområde icke-diskriminering

Det här kapitlet rör kommunens arbete inom målområdet icke-diskriminering. På samma sätt som tidigare kapitel är kapitlet uppdelat i avsnitt utifrån målområdets två program mål: (1) Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat, samt (2) Gävle kommunkoncerns verksamheter har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt. I kapitlet finns även färgade rutor, som innehåller exempel på genomfört arbete med koppling till målområdet icke-diskriminering.

I det sociala hållbarhetsprogrammet ges en förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen, som innebär att någon missgynnas eller kränks utifrån de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.³² I läsningen av detta kapitel är det viktigt att ha i åtanke att icke-diskriminering på så sätt kopplar an till övriga målområden i programmet. Statistik och resonemang som rör icke-diskrimineringsfrågor finns därför inte bara i detta kapitel, utan på andra ställen i bokslutet. Det gäller till exempel de skillnader mellan olika grupper som presenteras under övriga målområden, som skillnader mellan utrikes och inrikes födda personer eller kvinnor och män.

Program mål: Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat

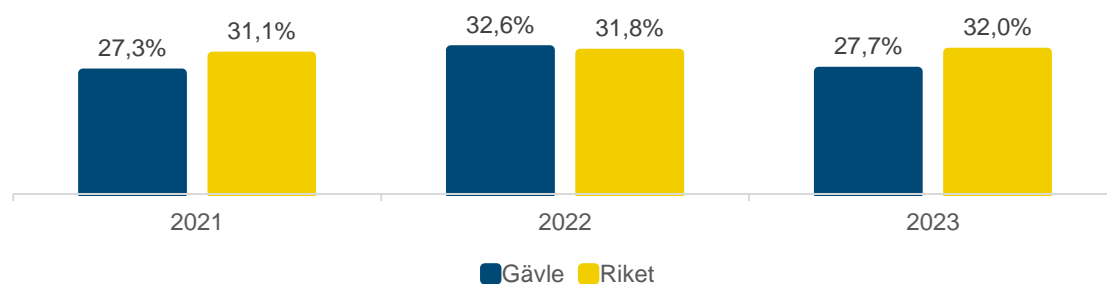
Det första program målet inom icke-diskriminering handlar om att kommunkoncernens verksamheter ska arbeta rättighetsbaserat. Till detta hör en indikator: andel invånare som upplever att kommunens arbete för minskad diskriminering fungerar bra.

Synen på arbetet mot diskriminering har försämrats något sedan 2022

En indikator för kommunens arbete med icke-diskriminering rör invånares bild av arbetet. Figuren nedan visar andelen invånare som upplever att kommunens arbete för minskad diskriminering fungerar bra.

³² Se Gävle kommuns sociala hållbarhetsbokslut 2019–2023, sida 28.

Figur 31. Andel (%) invånare som upplever att kommunens arbete för minskad diskriminering fungerar bra

Källa: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

Figuren visar att knappt 28 procent av tillfrågade invånare upplevde att kommunens arbete för att minska diskriminering i samhället fungerade bra 2023. Denna siffra var lägre än 2022, samt något lägre än övriga riket.

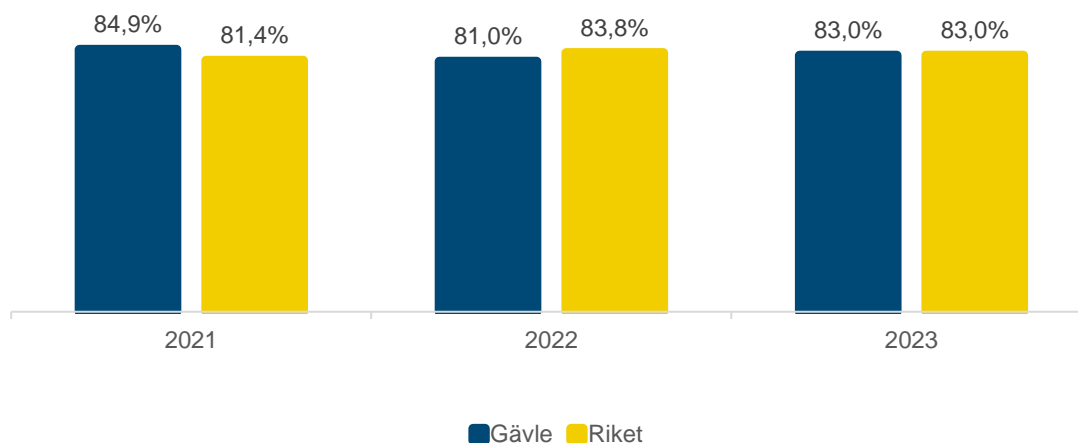
Programsmål: Gävle kommunkoncerns verksamheter har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt

Det andra programmålet handlar om att kommunkoncernens verksamheter ska ha ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt. Här finns två indikatorer: andel invånare som upplever att de fick ett bra bemötande vid senaste kontakt med tjänsteperson i kommunen, samt andel invånare som upplever att det fungerar bra att få svar på frågor till kommunen.

De allra flesta invånare har upplevt sin kontakt med kommunen som bra

En indikator för bemötande rör invånarnas upplevelse av hur de har blivit bemötta av kommunen. Figuren nedan visar andelen invånare som upplever att de fick ett bra bemötande vid sin senaste kontakt med en tjänsteperson i kommunen.

Figur 32. Andel (%) invånare som upplever att de fick ett bra bemötande vid senaste kontakt med tjänsteperson i kommunen

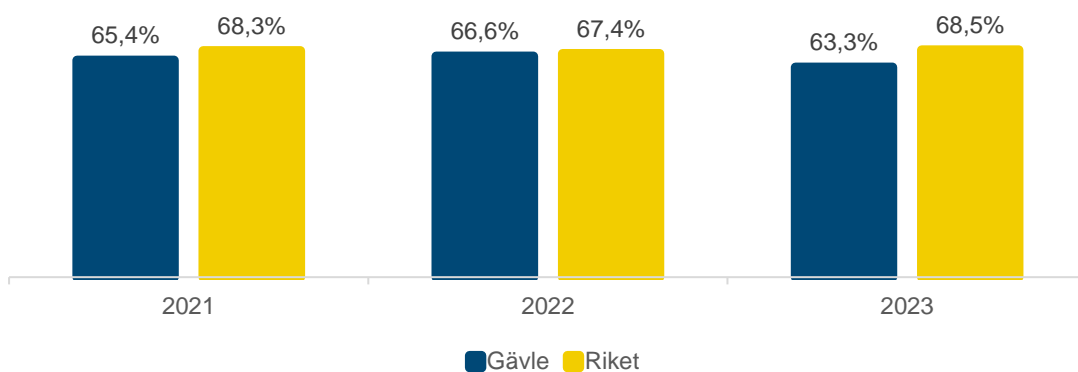
Källa: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

Enligt figuren upplevde 83 procent av tillfrågade invånare att de blev ganska eller mycket bra bemötta i sin senaste kontakt med tjänstepersoner i Gävle kommun 2023. Det skedde en liten ökning i kommunen mellan 2022 och 2023.

De flesta har upplevt att det fungerar bra att få svar från kommunen

En annan, snarlik indikator handlar om invånarnas upplevelse vad gäller att få svar på frågor från kommunen. Figuren nedan visar andelen invånare som upplever att det har fungerat bra för dem att få svar på frågor till kommunen.

Figur 33. Andel (%) invånare som upplever att det fungerar bra att få svar på frågor till kommunen

Källa: Medborgarundersökningen (SCB), hämtat från Kolada

Som figuren visar har de flesta tillfrågade invånare i Gävle kommun upplevt att kontakten med kommunen har fungerat bra. 2023 var siffran drygt 63 procent. Detta var dock en liten minskning jämfört med 2022, då andelen låg på cirka 67 procent.

Under 2023 har kommunen tagit fram en intern kunskapshöjande utbildning för medarbetare i Gävle kommun. Syftet med utbildningen är att förbättra bemötandet av hbtqi-personer som berörs av de kommunala verksamheterna eller som arbetar i Gävle kommun. Utbildningen kan användas som ett komplement till diplomeringen *Tre steg för ett bättre Gävle: inkluderande bemötande, jämlikhet och icke-diskriminering*.

Utbildningen om bemötande av hbtqi-personer består av tre delar, inklusive bland annat en genomgång av hbtqi-relaterade begrepp, en utbildningsfilm om vad ett hbtqi-kompetent bemötande innebär, samt praktiska exempel på normmedvetet språkbruk. Under 2023 genomförde ungefär 100 personer inom olika verksamhetsområden utbildningen.

I början av 2023 lanserades diplomeringen *Tre steg för ett bättre Gävle: inkluderande bemötande, jämlikhet och icke-diskriminering*. I diplomeringen knyts olika spår inom icke-diskriminering, inkludering och bemötande ihop. Till arbetet med diplomeringen knyts också befintliga utbildningar inom till exempel våld i nära relationer, barnrätt och nationella minoriteters rättigheter. Materialet innefattar samtliga diskrimineringsgrunder, inkludering och normmedvetet bemötande och ska tillsammans med befintliga utbildningar utgöra en helhetsansats i rättighetsbaserat arbete. Materialet ska vara ett stöd med tydligt fokus på att förbättra verksamhet och bemötande som ett led i ordinarie kvalitets- och verksamhetsutveckling.

Målet med diplomeringen är att stödja kommunens verksamheter att säkerställa ett inkluderande bemötande och ett rättighetsbaserat arbetssätt. Syftet med arbetsmaterialet och diplomeringen är att vara ett stöd för chefer och medarbetare att leva upp till kommunens värdegrund, mål och sociala hållbarhetsprogram.

Diplomeringen genomförs av hela arbetslag/verksamheter/enheter och ska vara kunskapshöjande, så att kommunen kan ge hög kvalitet i service och tjänster, ha ett bra och jämlikt bemötande, samt ha ett gott samarbete med medborgare och kunder.

6. Reflektioner om det sociala hållbarhetsprogrammet

Detta kapitel innehåller reflektioner om utformningen och genomförandet av det sociala hållbarhetsprogrammet. Reflektionerna kommer från de intervjuer som Ramboll har genomfört med tjänstepersoner i kommunen, som på olika sätt berörs av programmets innehåll. Intervjuerna har i sin tur utgått från forskning om och Rambolls erfarenheter av framgångsrikt förändrings- och implementeringsarbete.

Det finns flera utgångspunkter för lyckat förändringsarbete

För att ett utvecklingsarbete – det sociala hållbarhetsprogrammet, i det här fallet – ska bli framgångsrikt och leda till avsett förändring krävs flera saker. Nedan finns två modeller, som båda kan användas för att utforska och analysera ett förändringsarbete.

En implementeringsteori fokuserar på att vilja, förstå och kunna

Forskning visar bland annat att de aktörer som berörs av förändringen måste ha rätt förutsättningar att implementera den. En implementeringsteori är formulerad av forskaren Lennart Lundquist, som menar att individer eller organisationer som berörs av en förändring måste såväl *vilja* som *förstå* och *kunna* genomföra förändringen. Om en av dessa delar saknas minskar möjligheterna för att lyckas avsevärt. Figuren nedan ger en översikt av Lundquists teori.

Figur 34. Översikt av modellen förstå, vilja, kunna

Vilja handlar om att berörda aktörer (till exempel medarbetare och chefer) ska vara motiverade att implementera förändringen och arbeta i enlighet med nya arbetssätt. Om det saknas motivation hos centrala personer påverkas möjligheterna att nå tänkta resultat. *Förstå* innebär att berörda aktörer har förståelse för vad de ska implementera, varför och hur de ska göra. Detta kräver förankring och stöttning, så att berörda aktörer vet vad de förväntas att göra och hur. *Kunna* handlar om att berörda aktörer ska ha de förutsättningar som behövs (till exempel tid och resurser) för att implementera förändringen och arbeta enligt nya arbetssätt. Här kan avsaknaden av såväl kompetens som tid och personella resurser försvåra möjligheterna att nå resultat.

Det räcker att ett av stegen saknas för att förutsättningarna för att lyckas genomföra förändringen och nå hållbara resultat ska försvåras avsevärt. Ett sätt att säkerställa *vilja*, *förstå* och *kunna* är att både tidigt och löpande involvera de som berörs av arbetet. Det kan till exempel handla om att inkludera berörda aktörer i att formulera behovsbilden till ett program, anordna informationsträffar när programmet ska implementeras för att förklara syftet och hur arbetet ska gå till, samt aktivt inkludera berörda aktörer i att bistå vid uppföljning. Det är viktigt att involvering och förankring sker på rätt nivåer, till exempel med både chefer och medarbetare eller såväl strategier som praktiker om dessa berörs av arbetet.

En annan modell beskriver möjliga ambitionsnivåer för implementering

Framgångsrikt förändringsarbete och implementering gynnas även av ett tydligt ansvar och aktivt ägarskap för att leda arbetet. Ett sätt att ta sig an detta är att utgå från en implementeringsteori som Ramboll har utvecklat i samarbete med forskaren Dean L. Fixsen. Enligt teorin finns det tre olika strategier för implementering, med olika grad av aktivt ledarskap (se figuren nedan).

Figur 35. Översiktlig bild av modellen, med olika grad av aktivt ledarskap

Som figuren visar handlar den första strategin om att de som ska genomföra en förändring får information, men därefter får tolka och implementera förändringen på egen hand. Det kan till exempel handla om ett program som har antagits på strategisk nivå, som operativa medarbetare ska omsätta med minimalt stöd. De som genomför implementeringen hålls också ansvariga för resultaten.

Med den andra strategin finns ett mer aktivt ledarskap, även om det fortfarande är delvis begränsat. Här stöttar chefer eller andra relevanta personer förändringen, till exempel genom att tillhandahålla tolkningar, stödmaterial eller utbildningsresurser. Det är dock upp till de som genomför förändringen att lösa eventuella utmaningar, samt ansvara för resultat.

Med den tredje strategin tar chefer eller andra relevanta personer tydligt ansvar för att leda implementering och säkerställa att den tänkta förändringen sker. Det kan handla om att ge ett aktivt och löpande stöd till de som ska arbeta utifrån förändringen. Det kan också handla om att utveckla stödsystem för arbetet, lösa organisatoriska och resursrelaterade frågor, samt följa upp och ansvara för resultaten.

Vilken strategi som väljs för ett förändringsarbete – till exempel genomförandet av ett hållbarhetsprogram – handlar inte bara om ambitionsnivå. Valet behöver även styras av lokala förutsättningar och behov. I arbetet med det sociala hållbarhetsprogrammet kan det till exempel handla om att ta hänsyn till att olika verksamheter kan ha olika möjligheter

att ta ett mycket aktivt ansvar för att leda och stötta förändringen, till exempel utifrån tillgängliga resurser.

Det är viktigt att arbeta utifrån ett tydligt syfte och med relevanta mål

För lyckat förändringsarbete krävs också ett tydligt syfte och mål. Målen kan till exempel utformas enligt SMART-principen, där de är specifika, mätbara, accepterade, relevanta/realistiska och tidsatta. Detta innebär att det ska vara tydligt för alla som berörs av målen vad de innebär, att de som berörs vill arbeta för måluppfyllelse och att det ska vara möjligt att nå målen. SMART-principen kan användas för att utforma mål av både kvalitativ och kvantitativ karaktär, som med fördel följs upp genom en kombination av datakällor.

Precis som i det sociala hållbarhetsprogrammet behöver respektive mål kopplas ihop med en eller flera indikatorer, som möjliggör uppföljning och bedömning av hur förändringsarbetet fungerar. Det är viktigt att indikatorerna är relevanta för att ge insikter om målen, samt att de följs upp löpande under arbetets gång. Insikterna från uppföljningen bör sedan användas för att identifiera utvecklingspotential, justera arbetet, samt sprida lärdomar.

Det är värdefullt med ett program, men syftet kan förtydligas

Rambolls bild från intervjuerna är att det har funnits *vilja* hos berörda verksamheter att arbeta med innehållet i det sociala hållbarhetsprogrammet. Flera intervjupersoner lyfter att programmets målområden har varit relevanta och legat i linje med deras eget arbete. De upplever även att det är värdefullt att ha ett kommunövergripande program för arbetet med social hållbarhet. Detta för att sätta en gemensam riktning och prioritering, som kommunens olika delar kan arbeta för att uppnå. Ett program kan, enligt intervjupersonerna, även bidra till att säkerställa kontinuitet och långsiktighet; detta genom att ha ett långsiktigt program som hela kommunen har accepterat och som alla verksamheter känner till.

Samtidigt har det varit svårt för intervjupersonerna att *förstå* programmets syfte vad gäller hur det varit tänkt att påverka deras arbete. Flera personer önskar ökad

Det [social hållbarhet] är en viktig fråga, ett sätt att uppmärksamma det och det tvärovergripande arbetet alla måste arbeta med.

Intervjuperson

tydlighet kring dels hur de skulle arbeta med hållbarhetsprogrammet, dels relationen mellan programmet och andra styrdokument, planer eller riktlinjer. Det handlar bland annat om att tydliggöra vad som gäller vid eventuella målkonflikter, det vill säga vilket dokument som ska vara styrande. Det handlar också om att tydliggöra vilka mål som ska prioriteras; flera personer menar att det sociala hållbarhetsprogrammet – särskilt i kombination med andra planer – innehåller alltför många mål att förhålla sig till.

Några intervjupersoner uttrycker även att de hade önskat mer stöd och praktiska verktyg för att *kunna* arbeta med och använda programmet.

I intervjuerna framkommer även önskemål om tydlighet kring programmets tilltänkta mervärde.

De menar att de redan arbetar med programmets målområden och program mål, samt att detta arbete sker oavsett om det prioriteras i ett socialt hållbarhetsprogram eller inte. Några lyfter till exempel att frågor som rör till exempel icke-diskriminering, trygghet och socialtjänst redan regleras i lagstiftning.

”

Mitt frågetecken är vad det är för typ av program. Vad är syftet med programmet?

Hur ska vi i verksamheten använda det och hur relaterar det till uppdragen vi får från nämnden? Mycket av programmet är lagreglerat och kommer från nämnder. Vad är syftet med att det också står här?

Intervjuperson

Programmet har inte fullt ut fungerat som ett styrdokument

Intervjuerna visar att det sociala hållbarhetsprogrammet inte fullt ut har fungerat som ett styrande dokument för berörda verksamheter. Rambolls bild är att det kan bero på att programmet utarbetades för sju-åtta år sedan och att det krävs ett aktivt arbete för att upprätthålla engagemang för att *vilja, förstå och kunna* arbeta utifrån programmets intentioner. Programmet utarbetades under 2018-2019 i bred dialog och involvering, vilket ger bra förutsättningar för implementering, men att vidmakthålla engagemanget och *förstå* sin roll i förhållande till programmet förutsätter en kontinuerlig involvering. I intervjuerna framträder ett fåtal exempel på verksamheter som har tittat på programmets innehåll vid framtagandet av exempelvis verksamhetsplaner, men för de flesta har programmet inte varit närvarande i arbetet. Flera intervjupersoner lyfter att deras arbete visserligen berör flera av programmets målområden och program mål, men att programmet inte har styrt deras planering eller operativa arbete. De flesta uppger att de har hört talas om programmet, men att de inte känner till dess innehåll i detalj.

Några intervjupersoner beskriver att de till viss del var involverade i arbetet med att ta fram programmet. Detta genom att medverka i rundabord-samtal, där de bidrog med synpunkter i frågor som rör deras arbete. Flera personer har också medverkat i dialoger med enheten för social hållbarhet kring utvecklingen av statistiskt underlag för analys och uppföljning, med hjälp av Power BI. Utöver detta har intervjupersonerna i begränsad utsträckning kommit i kontakt med tidigare uppföljningar av det sociala hållbarhetsprogrammet. De uppger till exempel att de inte har tagit del av tidigare sociala hållbarhetsboksut och inte vet hur uppföljning och lärdomar av programmet har spridits inom kommunen.

”

Jag har ett vagt minne av att ha varit inbjuden att diskutera framtagandet. Men nej, jag känner inte till innehållet, har inte varit involverad i att ta fram det. Det är inte tydligt för oss hur vårt arbete är relaterat till programmet.

Intervjuperson

I ett nytt program blir det viktigt att förtydliga och förankra

Intervjuerna bidrar med flera synpunkter kring hur Gävle kommun fortsättningsvis kan arbeta med social hållbarhet, inklusive med ett eventuellt nytt socialt hållbarhetsprogram. Rambolls bild är att intervjupersonerna önskar ett arbete mer i linje med den tredje strategin i modellen kring aktivt ledarskap ovan, där chefer eller andra relevanta personer tar ett aktivt ansvar för att förtydliga, stötta, följa upp och undanröja hinder.

I intervjuerna framträder en samstämmig bild av att det vore önskvärt att formulera ett ännu tydligare syfte och målbild för arbetet. Flertalet intervjupersoner menar också att ett framtida program skulle gynnas av en förenklad struktur, med färre delmål och bättre indikatorer som återspeglar utvecklingen. Detta för att ytterligare säkerställa ett tydligt syfte och gemensam riktning, som respektive verksamhet sedan får operationalisera utifrån sina ramar och förutsättningar. Några intervjupersoner menar att respektive verksamhet också behöver operationalisera och tycka till om indikatorer, för att dessa ska vara relevanta och mätbara just för dem. För att lyckas är det dessutom viktigt att programmet fungerar i relation till andra styrdokument och lagstiftning som verksamheterna måste följa.

En annan viktig framgångsfaktor är kännedomen om programmet i kommunen. Intervjupersoner lyfter att alla medarbetare och chefer måste känna till både programmet och hur de kan arbeta med det i sin roll. Satsningen Familjen Helsingborg³³ framkommer i en intervju som ett gott exempel på hur en kommun kan skapa känslan av ett aktivt utvecklingsarbete med en gemensam målbild. Enligt flera intervjupersoner märks det att Familjen Helsingborg genomsyrar kommunen, genom att alla medarbetare som intervjupersonerna har träffat pratar om satsningen, oavsett vilken verksamhet de tillhör. Ett förslag från intervjuerna är att framöver utforma ett socialt hållbarhetsprogram för Gävle kommun med en tydlig vision och ett fåtal mål, som alla berörda medarbetare och chefer känner till och kan arbeta mot utifrån sin kontext. En person lyfter också vikten av att medarbetare och chefer får verktyg och metoder för att kunna arbeta mot målen på det sätt som är tänkt.

”

I Helsingborg blev det tydligt att alla pratar på samma sätt ner i organisationen. De har samma riktning, de vet sin del hela vägen ner. Skillnaden det kan göra, i stället för att ha hundratals mål.

Intervjuperson

Samverkan och strukturerad uppföljning ses som centralt

För att lyckas med det sociala hållbarhetsarbetet pekar flera intervjupersoner på vikten av samarbete och samverkan. Det gäller bland annat inom kommunen, där olika verksamheter behöver arbeta tillsammans för utveckling och bra lösningar för kommunens invånare. Enligt några intervjupersoner vore det till exempel önskvärt med ökad samverkan kring invånare som har behov av stöd från flera delar av kommunen, som unga i riskzonen för kriminalitet eller personer med funktionsnedsättningar. Önskemålet om mer samverkan gäller även utanför kommunen, där några personer framhåller att de skulle vilja se fler regionala samarbeten. Några intervjupersoner lyfter även vikten av att arbeta med utgångspunkt i evidens och forskning, för att säkerställa goda förutsättningar för att nå avsedda resultat. Det gäller

”

I det vi jobbar med måste vi samverka. Alla måste ha samverkan och en gemensam vilja kring hur vi ska hjälpa de här personerna. Man måste titta utanför sin egen korridor.

Intervjuperson

³³ Se [Om Familjen Helsingborg | Familjen Helsingborg](#)

även vid formuleringen av ett eventuellt nytt hållbarhetsprogram.

En annan viktig del av det fortsatta arbetet rör uppföljning. Intervjuerna visar att det är viktigt att det finns ett utpekat ansvar för att genomföra regelbunden uppföljning, för att det ska bli av. I en intervju framkommer förslag på att uppföljningen – av ett eventuellt framtida socialt hållbarhetsprogram eller annat liknande arbete – ska beredas av alla nämnder. Detta för att säkerställa att nämnderna har en bra bild av hur arbetet fortskrider och vilka resultat som uppstår.

Flera intervjupersoner lyfter även att de har fört dialoger med personer från enheten för social hållbarhet kring statistik, samt att detta har varit mycket värdefullt. De menar att dialogerna hjälper dem att bättre förstå statistiken och hur de kan dra nytta av den i sitt arbete.

7. Slutsatser och rekommendationer

Detta kapitel innehåller Rambolls slutsatser av arbetet med detta bokslut. Kapitlet innefattar också ett antal rekommendationer för det fortsatta arbetet.

Sammanfattning

Utifrån bokslutet drar Ramboll följande slutsatser:

- Det sociala hållbarhetsprogrammet har haft högt ställda ambitioner, med utvecklingspotential kring implementeringen
- Kommunens utvecklingsarbete kring statistik har stor potential framåt
- Det behövs en aktualisering av prioriterade sociala utmaningar i Gävle

Vi lämnar följande rekommendationer till Gävle kommun:

- Säkerställ fortsatt prioritering av social hållbarhet, särskilt vid en sammanslagning av hållbarhetsprogrammen
- Se över styrningen för arbetet med social hållbarhet och fokusera på att engagera alla berörda verksamheter
- Utforma en arbetsprocess med uppföljning som en del av verksamheternas arbete och ansvar
- Säkerställ att prioriteringar i ett eventuellt nytt socialt hållbarhetsprogram bygger på en aktuell analys om behov

Ramboll drar tre slutsatser

Med utgångspunkt i detta bokslut drar Ramboll tre slutsatser om arbetet med social hållbarhet och det sociala hållbarhetsprogrammet i Gävle kommun.

Det sociala hållbarhetsprogrammet har haft högt ställda ambitioner, med utvecklingspotential kring implementeringen

Utifrån detta bokslut drar Ramboll slutsatsen att Gävle kommun har haft högt ställda ambitioner med det sociala hållbarhetsbokslutet. Genom att formulera ett program med prioriterade fokusområden, mål och indikatorer har kommunen signalerat att arbetet med

social hållbarhet är viktigt och tas på allvar. Att efterfråga årlig uppföljning i form av ett bokslut, med återkoppling till förtroendevalda och verksamheter, ger även incitament för styrning med en hög ambitionsnivå.

Samtidigt är Rambolls bild att det finns utvecklingspotential kring implementeringen av programmet. För att ett program ska få önskad effekt och bidra med mervärde måste de som är tänkta att genomföra programmet ha god kännedom om programmets innehåll och hur detta ska påverka deras arbete. Detta har inte i tillräckligt hög grad varit fallet med det sociala hållbarhetsprogrammet för 2019–2024. Programmet har inte varit välkänt bland de berörda medarbetare och chefer som Ramboll har intervjuat, vare sig för detta bokslut eller bokslutet för 2022. Vår bild är att detta synliggör ett behov av mer – och framför allt mer regelbunden – information och förankring om programmet bland alla verksamheter i kommunen. Bokslutet tyder på att det skedde dialog och förankring med berörda verksamheter vid programmets utformning, vilket enligt Ramboll var klokt. För att säkerställa ett aktivt ägarskap från nämnder och verksamheter ser vi dock ett behov av mer kontinuitet i förankring; det kan även behövas en uttalad funktion, som har ansvar för att löpande stötta verksamheterna i sitt utvecklingsarbete utifrån programmet. Detta kan till exempel göras i dialoger kring uppföljning av programmet. I intervjuerna för detta bokslut framkommer att enheten för social hållbarhet har aktualiserat programmet genom dialoger med verksamheterna om statistiska analyser genom Power BI.

I bokslutet framkommer att det sociala hållbarhetsprogrammet enligt vissa personer har innehållit alltför många mål och delmål. Rambolls bild är att målen inte fullt ut har följt SMART-principen (se kapitel 6), eftersom vissa mål till exempel inte har varit tillräckligt specifika för att berörda verksamheter ska förstå dem. Ett förslag som framkommer i bokslutet är att minska antalet delmål framöver, för att sätta en tydligare riktning för arbetet. Enligt Ramboll kan detta vara relevant, men det är inte kärnan i huruvida ett program som detta blir välfungerande eller inte. Vår slutsats är snarare att programmets styrning kan utvecklas, för att tydliggöra hur verksamheterna i kommunen ska förhålla sig till programmets mål – även i kombination med andra styrdokument.

Kommunens utvecklingsarbete kring statistik har stor potential framåt

Ramboll drar också slutsatsen att Gävle kommun bedriver ett värdefullt utvecklingsarbete kring användningen av statistik, för att förstå nuläge och behov framåt. Sedan utformningen av det sociala hållbarhetsprogrammet är Rambolls förståelse att kommunen har satsat och kommit långt vad gäller att sammanställa, visualisera och

börja använda statistik för kommunens utveckling. Detta inte minst genom det arbete som enheten för social hållbarhet har bedrivit kring Power BI, som Ramboll tror har möjlighet att skapa ett stort värde för kommunens verksamheter och, i förlängningen, invånare. Detta genom att skapa bättre förutsättningar för kommunens verksamheter att få en tydlig bild av hur läget ser ut, inklusive för olika grupper av invånare, och var behoven är som störst. I bokslutet för 2022 rekommenderade Ramboll kommunen att säkra goda förutsättningar för uppföljning som kan ge bra beslutsunderlag. I detta bokslut upplever vi att kommunen har tagit stora kliv i den riktningen och är på väg åt rätt håll framåt.

Rambolls bild är också att det finns stor potential att tydligare koppla ihop olika indikatorer än vad som varit möjligt inom ramen för detta bokslut. Även om indikatorerna i bokslutet ger en bild av läget i Gävle kommun är denna bild ofta mycket begränsad, även vid jämförelser över tid och med riket eller särskilda kommuner. Detta innebär att det statistiska underlaget kan bli svårt för kommunen att agera på. Genom att koppla samman flera indikatorer – över till exempel ekonomisk standard, upplåtelseformer och hälsa – kan kommunen få en mer djupgående förståelse för helheten kring invånarnas livsvillkor och förutsättningar.

Det behövs en aktualisering av prioriterade sociala utmaningar i Gävle

Rambolls tredje slutsats är att det behövs en aktualisering av vilka sociala utmaningar som finns i Gävle och bör stå i fokus för kommunens arbete framåt. Vår bild – utifrån genomförda intervjuer – är att programmet i nuläget saknar ett tydligt mervärde för kommunens verksamheter, eftersom dess utformning bygger på en behovsbild som har förändrats sedan den togs fram.

I arbetet med bokslutet för både 2022 och 2023 har vi tagit del av åtskilliga exempel på hur kommunens verksamheter arbetar med de fyra målområden som ingår i det sociala hållbarhetsprogrammet. Vår bild från intervjuerna – vilket vi även konstaterade i förra årets bokslut – är att verksamheterna bedriver ett ambitiöst arbete för kommunens invånare. Även om intervjuunderlaget är begränsat tror vi att detta ger en indikation på att kommunen arbetar aktivt med en bredd av frågor som rör social hållbarhet. Samtidigt framträder, enligt Ramboll, en bild från intervjuerna av att verksamheterna på ett sätt har "vuxit ur programmet". Det sociala hållbarhetsprogrammet bygger på en analys av hur situationen och behoven i Gävle kommun såg ut 2014–2015. Utifrån denna analys, samt

dialoger, utformades de fyra målområdena med tillhörande program mål, delmål och indikatorer. Rambolls bild från både intervjuer och den kvantitativa analysen är att det nu finns ett behov och en efterfrågan på att aktualisera beskrivningen av kommunens behov, det vill säga vilka sociala utmaningar som finns och särskilt behöver adresseras framöver. Utifrån detta behöver sedan aktuella mål och former för uppföljning – där specifika indikatorer ingår – formuleras.

Vi lämnar även fyra rekommendationer

För att ytterligare utveckla arbetet med social hållbarhet, samt för framtagandet av ett eventuellt nytt socialt hållbarhetsprogram, lämnar Ramboll fyra rekommendationer till enheten för social hållbarhet.

Säkerställ fortsatt prioritering av social hållbarhet, särskilt vid en sammanslagning av hållbarhetsprogrammen

Rambolls första rekommendation är att säkerställa fortsatt prioritering av social hållbarhet framåt, när programmet löper ut. Det kan tyckas självklart, men vi tror att arbetet kan komma att kräva än mer fokus framöver om kommunen bestämmer sig för att utveckla ett gemensamt hållbarhetsprogram för social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Av tidigare erfarenheter vet vi att frågor som rör social hållbarhet – samt inte minst horisontella perspektiv som jämställda och jämlika villkor och icke-diskriminering – riskerar att försvinna i utformningen av större program. Detta bland annat eftersom frågor som rör social hållbarhet kan vara svårare att precisera och följa upp med kvantitativ statistik än till exempel koldioxidutsläpp eller det ekonomiska läget.

Vår rekommendation är därför att säkerställa att det finns ett tydligt uttalat ägarskap för *att*, och *hur*, social hållbarhet ska prioriteras framöver. Detta oavsett om det är genom ett separat program eller som en del av ett större hållbarhetsprogram. Om kommunen inte utvecklar ett nytt separat socialt hållbarhetsprogram vill vi särskilt peka på vikten av att konkretisera ansvar för åtaganden, se till att det finns kompetens om social hållbarhet, samt säkra resurser i form av en stödfunktion för att säkerställa utvecklingsarbete, samverkan och uppföljning.

Se över styrningen för arbetet med social hållbarhet och fokusera på att engagera alla berörda verksamheter

Rambolls andra rekommendation är att se över styrningen och arbetsprocesserna för arbetet med social hållbarhet. Bokslutet visar att det finns ett värde i att formulera en vision och mål för arbetet, men att det behöver vara tydligare hur denna vision och tillhörande mål ska uppnås. Det gäller inte minst frågan om ansvar och vem som ska säkerställa att arbetet fortskrider och leder till önskade resultat.

För att skapa så stort mervärde av arbetet med social hållbarhet som möjligt bör alla berörda verksamheter vara motiverade och kunna arbeta med frågorna som tänkt. Ramboll rekommenderar därför att det finns en funktion som genomför dialogmöten eller liknande, för att kompetensutveckla och informera medarbetare och chefer om intentionen med kommunens sociala hållbarhetsarbete. Ett stort fokus i dessa dialoger bör ligga på att säkerställa *vilja* och *förståelse* för arbetet. Det bör även finnas utrymme för verksamheterna att ställa frågor och diskutera hur de själva ser att de bäst kan bidra till arbetet. En viktig del av detta är att hitta sätt som gör att arbetet med social hållbarhet och det nya programmet blir en del av verksamheternas ordinarie arbete, så att det inte hamnar vid sidan av och riskerar att prioriteras bort. En annan del kan handla om att låta verksamheterna operationalisera mål för sin verksamhet, med utgångspunkt i övergripande vision eller mål. I dialogerna behöver det dessutom finnas utrymme att ta upp och hitta lösningar på frågor som rör förutsättningarna att *kunna* genomföra arbetet, som finansiella och personella resurser eller prioritering i förhållande till andra dokument, rutiner och styrning.

Som en del av rekommendationen föreslår vi att någon funktion, exempelvis enheten för social hållbarhet, anordnar verksamhetsöverskridande dialoger och träffar. I bokslutet framkommer att flera verksamheter önskar ett i högre grad kommungemensamt arbete för social hållbarhet, där verksamheterna arbetar tillsammans för en gemensam vision. I förra årets bokslut rekommenderade vi att skapa förutsättningar för ökad samverkan inom kommunen; detta kan vara ett sätt att göra det.

Utforma en arbetsprocess med uppföljning som en del av verksamheternas arbete och ansvar

Rambolls tredje rekommendation rör uppföljning. Samtidigt som vi ser att kommunen har tagit stora steg i sitt statistikarbete rekommenderar vi att vidareutveckla arbetet med nära involvering av kommunens verksamheter. Vår bild är att uppföljning – liksom arbetet med

ett nytt hållbarhetsprogram – bör göras till en integrerad del av verksamheternas arbete, för att skapa så stor nytta som möjligt. Det handlar om att få in uppföljning som en del av verksamhetsplaneringen, där exempelvis enheten för social hållbarhet tillsammans med respektive verksamhet med fördel kan gå igenom relevant statistik och resonera kring vad denna innebär.

För att få utväxling på uppföljningen rekommenderar vi dessutom att förtydliga ansvaret för att fatta beslut utifrån statistiken. I arbetet med detta bokslut framkommer att ingen intervjuperson har tagit del av tidigare års hållbarhetsbokslut. Här rekommenderar vi att framtida bokslut, eller annan typ av uppföljning, presenteras för såväl verksamheter som berörda nämnder med jämna mellanrum. Sammantaget handlar detta om att se och göra uppföljningsprocessen som en del av styrningen kring social hållbarhet, samt skapa aktivt ägarskap på flera nivåer för hur arbetet fortskrider och vad som behöver göras framåt.

Säkerställ att prioriteringar i ett eventuellt nytt socialt hållbarhetsprogram bygger på en aktuell analys om behov

Det nuvarande sociala hållbarhetsprogrammet bygger på en analys av kommunens behov kring social hållbarhet för 10 år sedan. Vid en eventuell revidering av programmet rekommenderar Ramboll att Gävle kommun aktualiserar denna lägesbild och analys av prioriterade behov. Sedan programmet utformades har det även tillkommit ny forskning om orsaker och samband, som vi rekommenderar kommunen att använda i både analys och formulering av prioriteringar. Med hjälp av kommunens unika tillgång till statistik och analys via Power BI tror vi att en förnyad lägesbild kommer att ge ett betydligt mer nyanserat underlag för prioriteringar framåt än vad som tidigare varit möjligt. Vår rekommendation är också att säkerställa bred involvering av verksamhetsföreträdare i arbetet med att analysera statistiskt underlag. Detta för att skapa ett aktivt ägarskap vid formulering av prioriteringar framåt.

Bilaga 1 – Metodbeskrivningar

I denna bilaga finns mer detaljerade metodbeskrivningar. Först finns en lista över de funktioner som medverkat i gruppintervjuerna för bokslutet. Därefter följer beskrivningar av den kvantitativa analys som har ingått i bokslutet. Sist i bilagan finns ett avsnitt med definitioner av indikatorn för invånarnas ställning på arbetsmarknaden.

Intervjupersoner

Avdelningschef Boende, AB Gavlegårdarna
 Boendeförvaltare, AB Gavelgårdarna
 Urban planner, LG
 Planarkitekt, LG
 Näringslivsutvecklare, SG
 Verksamhetschef näringslivsenheten, SG
 Planeringsstrateg, hållbar exploatering, SG
 Chef, centrala elevhälsan, UG
 Verksamhetsstöd/samordnare Kvalitet och uppföljning, UG
 Verksamhetschef för verksamhetsstöd, UG
 Strategisk boende och lokalplanerare, VG
 Verksamhetschef socialpsykiatri, VG
 Verksamhetschef vuxenutbildning, VG
 Enhetschef förebyggandeenheten, VG
 Tf Kontorschef på förebyggande och kompetens, VG
 Enhetschef öppenvårdsenhet ungdom och familj, VG
 Utredare, FoU välfärd, VG
 Verksamhetschef barn och unga på myndighetskontoret, VG

Urvalet av indikatorer har gjorts i nära dialog med Gävle kommun

I detta bokslut ingår samma indikatorer som i bokslutet för 2022 – samt ett antal fördjupade indikatorer (se mer om dessa i kapitel 1 samt genomgående i bokslutet) – med uppdaterade siffror där sådana funnits tillgängliga. För att göra ett relevant urval av indikatorer för bokslutet genomförde Ramboll inför bokslutet 2022 först en uttagning av samtliga indikatorer från hållbarhetsprogrammet från 2019. Gävle kommun rangordnade

sedan dessa indikatorer på en skala från 1 till 4, där 1 representerade den lägsta prioriteringen och 4 den högsta. Med dessa prioriteringar i åtanke påbörjade Ramboll därefter en undersökning av tillgängligheten av data för de olika indikatorerna.

Baserat på förklaringsvärde och statistiktillgänglighet för respektive indikator, tillsammans med Gävle kommuns prioritering, gjorde Ramboll ett urval av indikatorer från hållbarhetsprogrammet samt inhämtade relevant statistik från Kolada och Statistiska Centralbyrån (SCB).

I vissa fall ersattes indikatorer från hållbarhetsprogrammet med andra liknande indikatorer, på grund av att de ursprungliga indikatorerna bedömdes ha ett lågt förklaringsvärde – det vill säga en svag koppling till det mål eller område som indikatorn syftar till att mäta – eller bristande statistiktillgänglighet. Nedan följer en lista över indikatorer som har ersatts:

- Målområde trygghet: inga indikatorer har ersatts.
- Målområde jämställda och jämlika villkor: "Mötesplatser medborgarenkät nöjdhet med utbud" har ersatts med "Medborgarundersökningen - Bra utbud av ställen att träffas på i kommunen, andel (%)" och " Medborgarundersökningen - Bra utbud av lekplatser, parklekar etc. i kommunen, andel (%)".
- Målområde delaktighet och inflytande: För programmålet "Gävle är en tillgänglig kommun" fanns 5 indikatorer som utgick från index baserat på medborgarundersökningen. Tillgänglighet arbetsmarknad, Tillgänglighet idrott, Tillgänglighet kultur, Tillgänglighet grundskola, och "nöjd inflytande index - information". Dessa har med fokus på generell tillgänglighet i kommunen ersatts med indikatorerna: "Tillgänglighet till tjänster" och "Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%)".
- Målområde icke-diskriminering: "Nöjd inflytande index - information" ersatts med "Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%)".

Några nya indikatorer tillkom också till bokslutet för 2022, däribland indikatorn för "trångboddhet (norm 2)" inom målområdet trygghet. Det gäller även indikatorn för "högsta avslutade utbildning" inom målområdet jämställda och jämlika villkor, samt "kommunens arbete för att minska diskriminering fungerar bra, andel (%)" och "medborgarnas syn på bemötande efter region och bakgrund efter region, andel (%)" inom målområdet icke-diskriminering. Efter genomfört urval av indikatorer, med färdiga

förändringar och tillägg, beslutade Ramboll och Gävle kommun om det slutgiltiga urvalet att inkludera i bokslutet 2022, vilket alltså har styrts vilka indikatorer som finns med även i bokslutet för 2023.

Flera indikatorer utgår från SCB:s medborgarundersökning som förändrades 2021

Flera indikatorer i bokslutet utgår från medborgarundersökningen, som genomförs varje år av SCB. Urvalet till medborgarundersökningen görs genom ett slumpmässigt representativt urval av kommuninvånarna, med målet att närma sig de korrekta svarsandelarna så mycket som möjligt utan att behöva skicka enkäten till samtliga invånare i Gävle kommun.

2021 genomförde SCB vissa förändringar av medborgarundersökningen. Detta resulterade i förändrade frågor och svarsskalor, där svaren från 2021 redovisas i andelar. Som en konsekvens kunde indikatorer baserade på index inte längre redovisas och vissa indikatorer var tvungna att ses över och ersättas, där det var möjligt. Detta påverkade även möjligheten att redovisa indikatorer baserade på medborgarundersökningen före 2021.

Bokslutet inkluderar ett riksgenomsnitt och könsfördelning för jämförelser

Bokslutet inkluderar ett riksgenomsnitt för indikatorerna, samt uppdelning mellan kvinnor och män där detta har varit tillgängligt, för att möjliggöra jämförelser. Det är viktigt att notera att jämförelser och bedömningar i bokslutet vad gäller positiva och negativa utfall för Gävle kommun i relation till det riksgenomsnittet är tolkningar. Jämförelserna och bedömningarna är alltså inte tillräckligt statistiskt underbyggda för att kunna dra slutsatser med säkerhet. Detta blir särskilt uppenbart när det gäller indikatorer där mätpunkter saknas för ett eller flera år. I sådana fall ökar svårigheten att avgöra om en avvikelse faktiskt är en avvikelse eller ett trendbrott.

Definitioner av ställning på arbetsmarknaden

I kapitel 3 och program mål *Alla i Gävle kommun ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden* finns en indikator som rör invånarnas ställning på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsställningen delas här in i fyra kategorier, med följande definitioner:

- Stark: Över eller lika med övre inkomstgräns, ingen arbetslöshetstid, ej klassad som studerande.

- Etablerad: Över eller lika med medelinkomstgräns, ingen arbetslöshetstid, ej klassad som studerande.
- Osäker: Över eller lika med lägre inkomstgräns, ingen arbetslöshetstid, ej klassad som studerande *eller* över eller lika med medelinkomstgräns, arbetslös mindre än eller lika med 9 månader, ej klassad som studerande.
- Utsatt: Under lägre inkomstgräns, ingen arbetslöshetstid, ej klassad som studerande *eller* under medelinkomstgräns, arbetslös mindre än eller lika med 9 månader, ej klassad som studerande *eller* arbetslös mer än 9 månader, ej klassad som studerande.

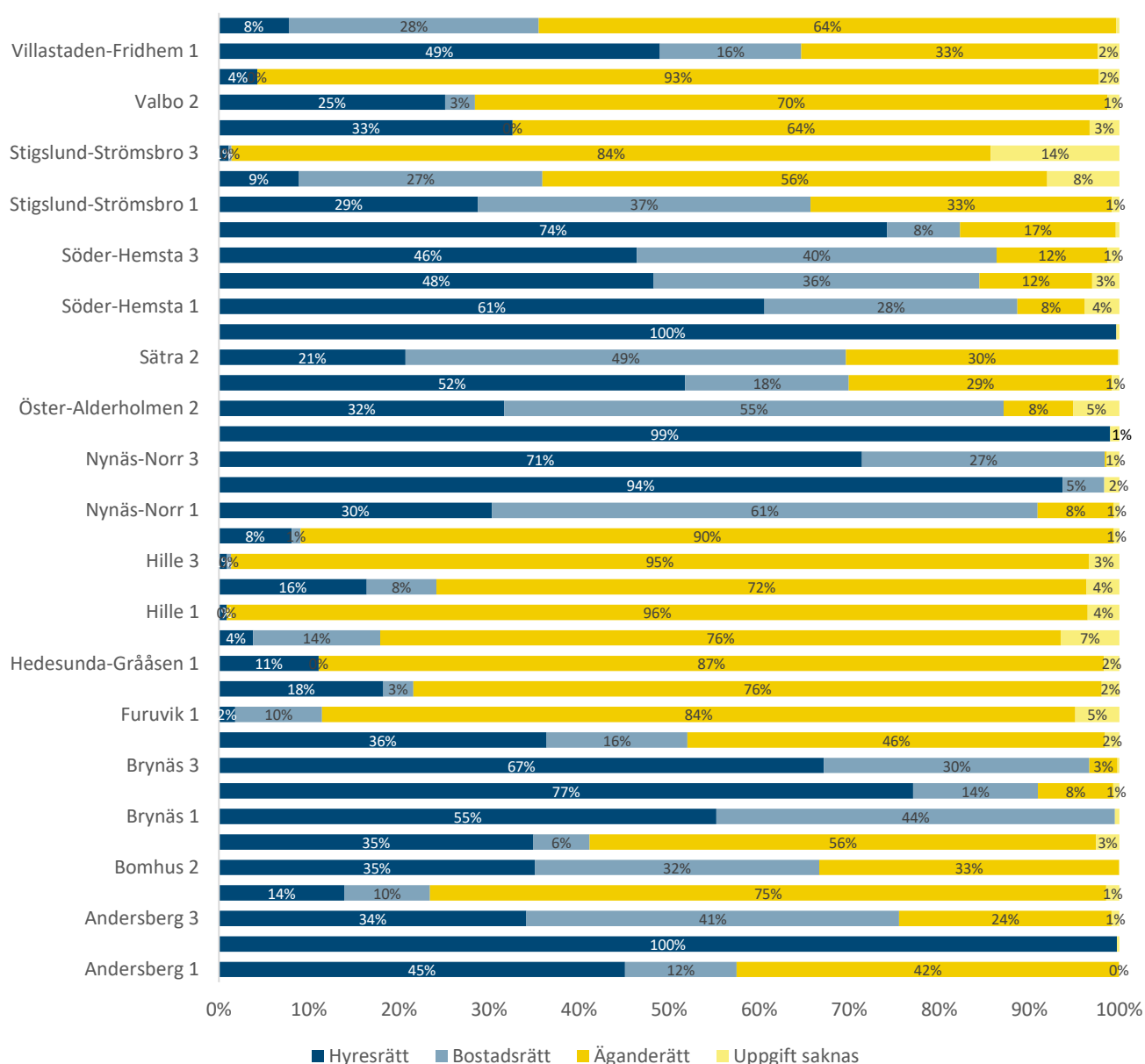
Indikatorn är utvecklad av Ramboll i ett separat uppdrag för Gävle kommun. För att ge användbara indikatorer med bred täckning har Ramboll utgått från hur indikatorerna kan beskriva en individs ställning på arbetsmarknaden. Den primära indikatorn som Ramboll har definierat baseras på invånarnas förvärvsinkomst och arbetslöshetstid. Kategoriseringarna har tagits fram i samråd med Gävle kommun och liknar SCB:s etableringsmått på individens arbetsmarknadsställning, både i sina grupperingar och sina definitioner.

De data som använts för att ta fram indikatorerna kommer från Regiondatabasen och specifikt Sysselsättningsdatabasen. Denna beställs årligen från SCB och levereras genom SuperCROSS, ett verktyg för att ta ut mikrodata inuti den virtuella miljön MONA. När Sysselsättningsdatabasen genomgår sin årliga uppdatering så sker det med data som gällde vid årsslut två kalenderår tidigare. Den uppdateringen är en utdragen process som påbörjas under våren och avslutas under sensommaren eller början av hösten. Det innebär att den data som funnits tillgänglig under detta projekts refererar till Gävles arbetsmarknadssituation vid slutet av 2021.

Bilaga 2 – Kompletterande figurer

I denna bilaga återfinns tre kompletterande figurer, som av platsskäl inte ingår i bokslutet ovan. Figuren nedan visar andelen invånare som bor i respektive upplåtelseform, utifrån stadsdelsområde. Den synliggör därmed skillnader i upplåtelseform mellan olika delar av Gävle kommun. Figuren hänger samman med programålet Alla i Gävle har trygga boendemiljöer.

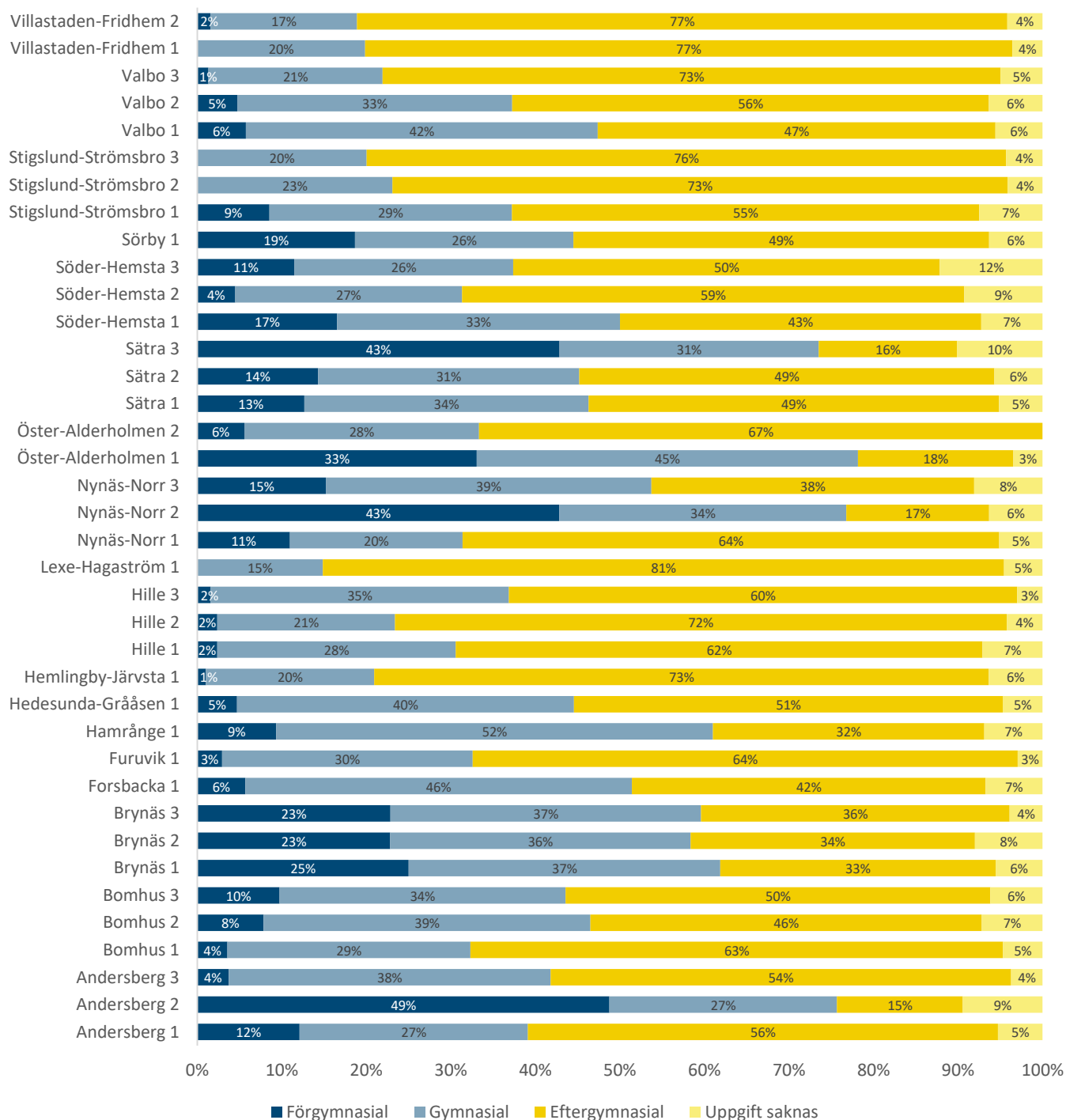
Figur 36. Andel invånare som bor i respektive upplåtelseform, utifrån stadsdelsområde

Källa: Power BI

Figuren nedan visar andelen barn (0-20 år) som har mödrar med förgymnasial gymnasial respektive eftergymnasial utbildning som högst. Figuren illustrerar alltså hur mödrars utbildningsnivå skiljer sig åt mellan olika delar av kommunen.

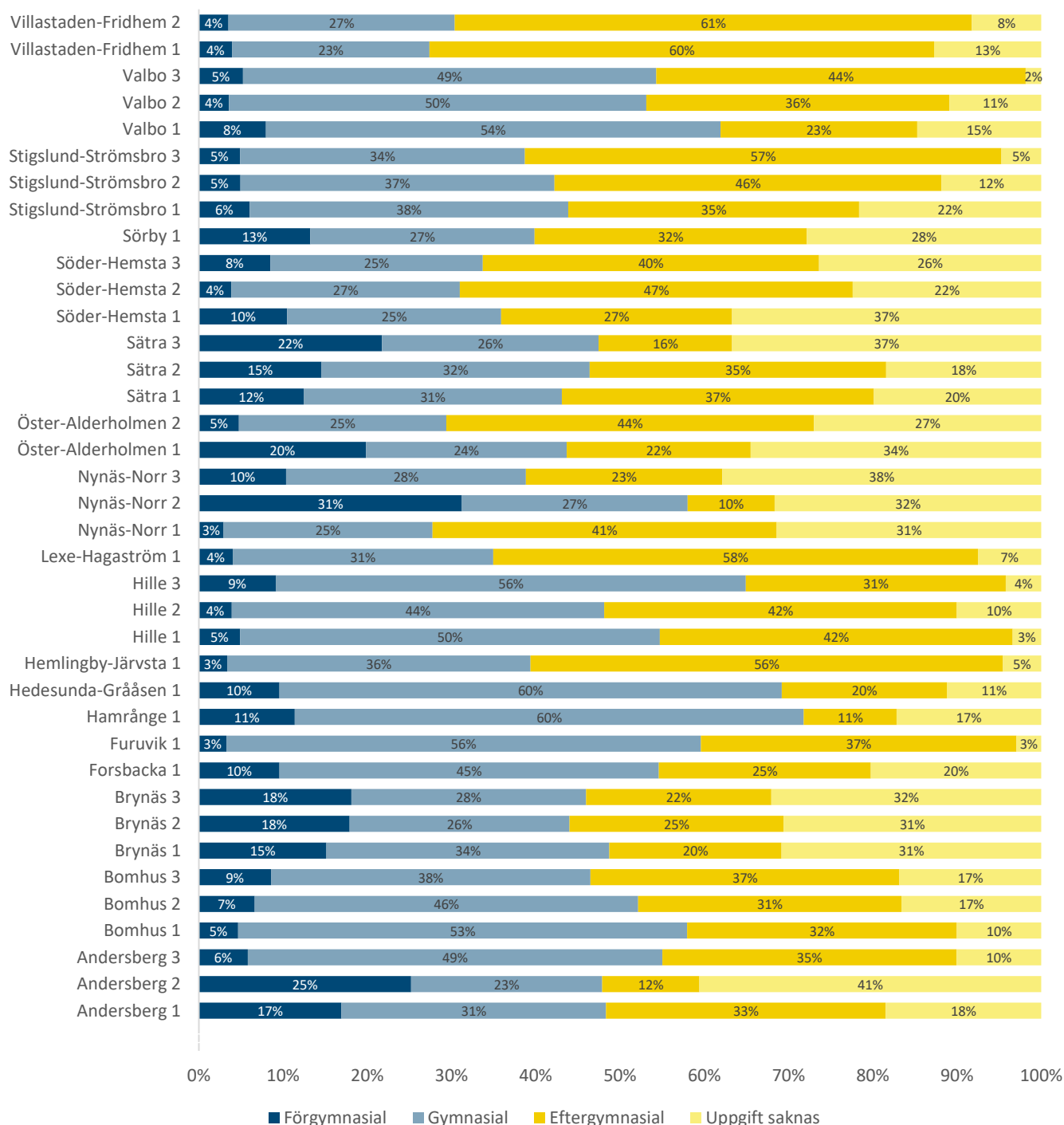
Figur 37. Andel personer med mödrar som har respektive utbildningsnivå, utifrån stadsdelsområde

Källa: Power BI

Figuren nedan visar andelen barn (0-20 år) som har fäder med förgymnasial gymnasial respektive eftergymnasial utbildning som högst. Figuren illustrerar alltså hur fädernas utbildningsnivå skiljer sig åt mellan olika delar av kommunen.

Figur 38. Andel personer som har fäder med respektive utbildningsnivå, utifrån stadsdelsområde

Källa: Power BI

Bilaga 3 – Kompletterande exempel

I denna bilaga finns ytterligare exempel på genomfört arbete i under 2023, med koppling till det sociala hållbarhetsprogrammet. Även dessa exempel är formulerade av enheten för social hållbarhet i Gävle kommun. Se mer om detta i kapitel 1.

Utveckling av nya riktlinjer för bostadsförsörjningsriktlinjer

Övergripande planering på styrning och stöd arbetade under 2023 med att utveckla nya riktlinjer för bostadsförsörjning, där enheten för social hållbarhet deltog aktivt i arbetsgruppen. Målen för bostadsförsörjningen har en stark koppling till social hållbarhet och enheten har varit delaktiga i att utforma handlingsplanen för bostadsförsörjning, som inkluderar flera aktiviteter relaterade till social hållbarhet.

Arbete med att samordna och integrera de tre hållbarhetsperspektiven

För 2023–2025 finns en handlingsplan för att samordna och integrera de tre hållbarhetsperspektiven i kommunens ordinarie styrning och ledning. Arbetet är ett initiativ genom projektet *Global Goals för cities*. Arbetet har en styrgrupp och arbetsgrupp med representation från Styrning och stöd. Inom ramen för arbetet utvecklas en programgemensam internutbildning, i syfte att öka kunskapen om alla strategiska program och Agenda 2030. Dessutom har en programgemensam kommunikationsplan utvecklats för intern och extern kommunikation, samt en arbetsgrupp för hållbara krav i upphandling tillsatts. Utvecklade möjligheter att följa programmets mål och kopplingen till Agenda 2030 utforskades som en modul i Stratsys, kommunens verktyg för verksamhetsuppföljning. Jämförelser mellan programstyrningen sammanställdes som underlag för att eventuellt kunna uppnå ett samlat hållbarhetsboks slut 2025.

Träffar med socialtjänsten för civilsamhälle, föreningar och andra intresserade

Efter intresse och behov från aktörer verksamma i Andersberg bjöd Stadsdelslyftet genom enheten för social hållbarhet – i samarbete med Mötesplatsen i Andersberg och socialtjänsten i Gävle – in till två öppna träffar under våren 2023. Inbjudna var civilsamhälle, föreningar och andra intresserade. På mötena deltog flera representanter från socialtjänstens olika delar, bland annat från Mottagningsenheten och från Familjestödet och fältassistenter. Representanterna pratade om sina olika verksamheter och det fanns mycket tid för att ställa frågor. Inbjudningarna översattes till tre olika språk och på träffarna fanns tolkar på plats. Intresset var mycket stort och på den andra träffen

deltog ca 100 personer. De flesta frågorna gällde orosanmälningar, men många samtalade också kring Familjestödets verksamhet. Syftet med träffarna var att sänka trösklarna till socialtjänstens verksamheter, samt att nå ut med information.

Arbete för att uppmärksamma våldsförebyggande insatser

Utställningen Fri från våld hade som mål att stärka kunskap om en del av de arbeten som Gävle kommun gör kopplat till våldsförebyggande insatser och trygghet i kommunen. Sju tavlor togs fram under 2022 med bilder på representanter och text om olika verksamheter med fokus på våldsförebyggande insatser. Denna gjordes till vandringsutställning under våren 2023 och visades upp på 10 platser i kommunen. Dessa hade själva fått anmäla att ta emot utställningen. Bland platserna fanns såväl skolor och bibliotek som kommunala bolag, skolkontoret och stadshuset.

Gävle mot narkotika – en ny kampanj från 2023

Kampanjen syftade till att medvetandegöra och starta ett samtal om narkotikaanvändning och dess konsekvenser för individen och samhället. Tillsammans med flertalet aktörer i samhället ville kommunen genom kampanjen stärka boende och besökare i Gävle att ta ställning mot narkotika, gängen och försäljningen. Kampanjen ville också ge allmänheten eller omgivningen kring potentiella brukare verktyg för att se, förstå och agera; genom att ditt och mitt val spelar roll kan vi tillsammans förändra den pågående normförlyttningen kring synen på narkotika. Kampanjen synliggjordes både digitalt och fysiskt i olika forum som i näringsliv/krog, skola, idrott och föreningsliv.

Finskspråkig skrivarcirkel och antologin ”mitt sverigefinska Gävle”

Sektor Livsmiljö hade en finskspråkig skrivarcirkel som, tillsammans med sektor Styrning och stöd och sektor Utbildning, gav ut en antologi skönlitterära texter i temat ”mitt sverigefinska Gävle”. I antologin publicerades också texter av befintliga modersmåselever i finska som hade fått skriva om sin relation till finska språket och till Finland på sin egen finska eller på svenska.

Antologins texter synliggör olika sverigefinska generationernas upplevelser om att vara sverigefinne, liksom den språkliga förändring som håller på att ske där sverigefinnar inte längre alltid talar finska. Antologin har varit läst och efterfrågad bland sverigefinnarna inte bara i Gävle, utan också i andra kommuner som har beställt exemplar av boken eller bjudit in skribenter för att tala om den.

Bearbetning och visualisering av statistik genom Power BI

Statistik om demografi, boende och socioekonomi har bearbetats och visualiserats, och därefter tillgängliggjorts i analysverktyget Power BI för kommunorganisationen. Målet är att kombinera relevanta bakgrundsfaktorer för jämlikhet med kunskap om utbildning, sysselsättning, bostäder, social omsorg, trygghet och hälsa på en geografisk karta. Arbetet genomfördes av enheten för social hållbarhet i nära samarbete med olika funktioner inom samtliga sektorer. Ekonomiavdelningen inom sektor styrning och stöd har varit särskilt involverade på grund av sitt ansvar för Power BI och särskild statistikverksamhet.

Arbetet resulterade under 2023 i att ett case baserat på statistiken genomfördes tillsammans med utredare på Valfärd, där statistiken användes för att göra prognoser för HVB-placeringar. Under 2024 inleds ytterligare processer inom kommunen baserade på specifika verksamhetsdata.

Avslutning av projektet Shanazi hjältinnor

Under 2023 avslutade kommunen projektet Shanazi hjältinnor, som genomförts i samverkan med Kvinnojouren Blåklockan och Högskolan i Gävle samt med medel från Jämställdhetsmyndigheten. Projektet riktade sig till tjejer och byggde på kommunens ordinarie våldsförebyggande arbete inom Shanazi hjältar, som i sin tur syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck med fokus på killar. Kommunen har för avsikt att revidera och göra en omstart av Shanazi hjältinnor under 2024.